

**Г А Л И Ц К І И
П Р И П О В Ъ Д К И**

И

З А Г А Д К И

З О Б Р А Н І Я

Г Р И Г О Р И М І Л Ъ К Ъ В И Ч О М .

— * —

У В Ъ Д Н И
напечатано черерками о. о. мекхитаристѣв.
1841.

ГАЛИЦКІИ
ПРИПОВѢДКИ

и

ЗАГАДКИ.

ЗБРАНІИ

ГРИГОРИМ ИЛЬКЕВИЧОМ.

У ВѢДНИ.

НАПЕЧАТАНО ЧЕРЕНКАМИ О. О. МЕХИТАРИСТОВ.

1841.

ПРЕДИСЛОВІЄ.

***Н**е так шбшишся погорблець,
, сли блукаючися на згарищи зни-
щеного обисня свого, выдобуде
акї дорогїи недогарки свого умбня,
як я 'м радовався, списуючи сїи
народнїи приповѣдки и загад-
ки, в надбѣ подаши их чесным
чишашелям руським. — Тблько-
шо лише, милїи краяне! нашої
народности ; шблько-шо, що в
шбсньох, обрядах, казках, при-
повѣдках и пр. ошалося бо-
гашства из колишного умбнїя и
словесности давной Словеничины
и славного Галича!.. Є шо скарб*

народности, копірый в памяти и в сердцах вѣрного народа заховався; а копірого нѣ огонь, нѣ мечь бесчисленныхъ враговъ досягнути не мѡг. Вал, любезній краіне! посвящаю сей невеличкій, але дорогій подарок. Суть шо правила предковъ нашихъ, освященіи догольшнымъ досвѣдченьемъ, не разгѡрко окупленіи недолею, а переказаніи с поколѣня в поколѣнье, на внуки-правнуки для перестороги и поученія; суть шо памятники дѣяній правѡтцѣвъ нашихъ, с

Пересторога. Гитати мався по выговору южно-руському: е, як росс. ѡ, поль. чesk. е; в, як росс. ѳ, е, поль. је, іе, чesk. ге, ё; і, и, ѡ, ледви не так, як росс. ѡ, поль. у; ѡ, ѡ, як росс. і, и, поль. чesk. і; ѳ, як росс. і, и, поль. јі, 'і, чesk. гі, ј; г, як поль. чesk. h, серб. x. Прочіи буквы, як звычайно у Россіян и Сербѡвъ. — Окрѡм того

кошрых видко, як вони ду́мали, гадали. В приповѣдках проявля-
вся правдивое жишье, моральное
здоровье народа, шуш зараз у-
знаєте, де го болишь и долбгав,
дбѣдеште и причины болю... При-
повѣдки показують точный о-
браз народа — его домашнього
житья — узнаете в нѣм народ
богобоязливый, робочій, гостин-
ный, згодливый — узнаете в сих
плодах души его дух быстрый,
глубоко мысленный, розум про-
никливый, що все изслѣдує, до-
ходишь и аж до живого прой-
має — задивуваетеся не раз, кѣль-

богато Русинѣв Галицких вымовля-
ють: а, по, ж, ш, щ, такожъ я
по согласных, як в, вѣ; ею, ою, в
творит. пад. змѣняють на ев, ов; ш
наконець в глаголах не измягчаютъ
и проч... тотѣ могутъ собѣ сѣм буквы
по срову выговору читати.

*ко мудрець руській поняв и як корошенько wypowiedь — переконав-
шеся, якій народный наш язык
сильный, гнучкій, сиритисный —
зачудуешся над шым корошким,
а предцѣ шочным и дбистным
выразом, над буйношью зрѣвна-
ній, як далеко вони сягнушй, як
глубоко поняшй, як незвычайнй,
а однако'жь правдивй. — Загадки
покажущь Вам быстрошу розу-
ма, лехкѣшь выдумованя, играю-
щее остроуміє народное.*

*Посилаю Вам сіє собраніє...
пріймѣте го, милій краєне! с
шым пріятным сердцем, с ко-
прым Вам посвящає*

ИЗДАТЕЛЬ.

П Р И П О В Ъ Д К И.

Нема приповідки без правды.

Прип.

ПРИПОВѢДКИ.

А.

Або грай, або грошѣ вѣддай.

Або дай, або выдру.

Або добути, або дома не бути.

Або зелене жати, або нѣчог' не мати.

Або зыск, або страта.

Або пій, або ся бій.

Або так, або сяк.

Або ты старый, абы'м ты просив.

Абы Бѣг ласкав, а батѣг тряскав.

Абы були побрязкачи, то будуть и послухачи.

Абы вам гарбуз не покотився.

Абы день передновати, та нѣчь переначовати.

Абы здоровье, будуть руки на мукѣ.

Абы зубы, то хлѣб буде.

Абы лѣха не знати, треба с боим плугом та на своѣй нивѣ орати.

Абы моя голова здорова, то все гаразд буде.

Абы на мене мѣсяць свѣтив, а я звѣзды кругом побью.

Абы що до губы, будуть ѣсти зубы.

А бѣло? — бѣло. А черно? — черно.

А голено? голено. А стрижено? стрижено.

Ажъ му в лытках застигло.

✓ Ангелскій голосок, а чортова думка.

Андрею, не будьте свинею, коли вас люде
величаютъ.

Андрушку, будешь ѣв юшку, а я мясцѣ,
бо мене детина ссе.

Анѣ бѣ, анѣ мѣ не знав.

Анѣ вбій, анѣ влѣй.

Анѣ видком не видати, анѣ чутком не
чувати.

Анѣ в студеній водѣ не умывешься.

Анѣ го вѣдмолитися, анѣ го вѣдхреститися.

Анѣ дзень, анѣ кукурѣку.

Анѣ до рады, анѣ до звады.

Анѣ злomu кары, нѣ добромu нагороды.

Анѣ каменя не дадутъ голову провалити.

Анѣ ладу, анѣ складу.

Анѣ лопата, анѣ мотыка их не розлу-
чить.

Анѣ на нитку, анѣ на выритку.

Анѣ нашъ, анѣ вашъ.

Анѣ на селѣ, анѣ в мѣстѣ не вѣрь не вѣстѣ.

Анѣ пѣчи, анѣ лавы.

Анѣ пѣсла, анѣ хѣсна.

Анѣ пришити, анѣ прилатати.

Анѣ продати, анѣ промѣняти; лучше було
не брати.

Анѣ священная вода не поможе.

Анѣ священою водою не вѣдохристишься.

Анѣ суди Боже.

Анѣ я ся вѣв, анѣ я ся впив.

Анѣ вѣвши, анѣ пивши, скачи дурню ошальвши.

А пророковн що?

„А робив бысь” — „Найко.” — „А вѣв бысь?” —

„Дайко” — „Оженнв бысь ся?” —

„Ого!” — „А сорочка де?” — „Мовчи”.

А ты з вѣдки? — „Я не з вѣдки, я з доброн горѣлки.”

Б.

Баба а чорт, то собѣ рѣднѣ.

Баба виновата, що дѣвка черевата.

Баба з воза, коням легше.

Баба с пекла родом. — Баба як тур.

Бабина гривна всѣм людем дивна.

Бабина донька а окомокѣв кѣнь усе гладонькѣ.

Баране! не мутѣ воду вовкови.

Барѣшь дурному товаришь.

Бас гуде, скрипка грав, Гнат мовчить, а все знае.

Батога с пѣску не уплетешь.

Бачили очѣ, що куповали.

Без Бога анѣ до порога.

Без божон вѣли и волос з головы не спаде.

Без грошѣй до мѣста, без соли до дому.

Без грошій чоловік не хороший.

Без грошій, як без рук.

Без когута хата глуха.

Без мѹки нема науки.

Без мѣры нема вѣры.

Без по́дпалу и дрова не горять.

Без си́лы надаремный гнѣв.

Без соли, без хлѣба худая бесѣда.

Без суду, без права повѣсили.

Без ямы гребля, а без накладу зыськ не
буде.

Бере Лесько, хочь не лехко.

Бери Петре на розум.

Бере як вѹл на роги.

Бесѣды богато, а розуму мало.

Бзди (пробачте ми чесні люди) тому, що
носа не має.

Бн ти, не купити.

Бій бриндзю в дѣраву дѣжку.

Бій забій на него.

Бій пса, най буде добрым.

Бійся в груди — лайся в мать.

Бій тя сила божя!

Блаженна вода не мути́ща ума.

Ближча сорочка, як жупан.

Ближша сорочка тѣлу, як рѹдная тѣтка.

Блуд мя допытався.

Бѹг Богом, а люди людьми.

Бѹг до уроды розуму не привязав.

Бѹг запласть за обѣд, же наѣвся дармоѣд.

Бѹйся Левку, коли пса бьють.

Большая громада, як една баба.

Больше Бог має, як роздав.

Больше в него розуму в пятѣ, як у тебе в
головѣ.

Больше днѣв, як ковбас.

Больше заходу, нѣжъ празнику.

Больше страху, як переполоху.

Больше, як шмат — больше, як много.

Большій росхѣд, нѣжъ прихѣд.

Большій чоловѣк громада, як пан.

Бога вzywай, а руки прикладай.

Бога не гнѣви, а чорта не дразни.

Богато воды до моря уплине, закни ся то
стане.

Богато говорить, а нема що слухати.

Богатого и серп голить, а убогого и
бритьа не хоче.

Богатого покута, убогого бесѣда.

Богатого с хвастливым не распѣ-
знаешь.

Богато два грибы в борщ.

Богато злого на одного.

Богатому чорт дѣти колыше.

Богачъ, а свиня по смерти скотина.

Богачъ крає дрѣбно.

Богачъ рѣдко в гараздѣ жиє.

Богачъ ся дивує, чим убогій дѣти годує.

Богачъ ся дивує, що бѣдный обѣдує.

Богачъ ѣсть колачъ, а бѣдный и хлѣба не
має.

Бог высоко, царь далеко.

Бог дав, Бог взяв.
Бог знає, що дѣлав.
Бог людій не бракує.
Бог не дитина, слухати дурного Литвина.
Бог не карає прутом.
Бог не скорый, але лучен.
Бог не трубить, коли чоловік губить.
Богом ся свѣдчить, а чортовн душу за-
продав.
Богу хвала, що ся душа напхала.
Бодай єсь богато видѣв; а не мав за що
купити.
Бодай жартовати, а не хоровати.
Бодай и пес свою хату мав.
Бодай мій в о р о г знав, що нынѣ за день.
Бодай так пси траву їли по тій правдѣ.
Бодай тя качки здоптали.
Бодай тя пан Бѣг мав — в чужій коморѣ.
Бодай умерати, а в свѣт горщок зазирати.
Божевѣльний Марку, ходишь по ярмарку;
нѣ купувшь, нѣ торгуєшь, тилько
робишь сварку.
Боже дай д о б р е, та не довго ждати.
Боже поможи, а ты небоже не лежи.
Бойки, що роблять мало, а ходять по
легойки.
Боятся, щоби му заяць дороги не перебѣг.
Боятся як ч о р т свяченой воды.
Болить горло спѣвати дурно.
Борг умер, зачекай не жиє, хто не мав
грошей, най не пѣє.

Борода велика, а розуму мало.

Борода не робить мудрым чоловѣка.

Борода як у владыки, а сумлѣннє як у
шибеника.

✓ Борода як у старого, а розуму нѣт и за
малого.

Борщ а капуста, хата не пуста.

Бо то не грушку, вкусити Марушку.

Боятися вовка, та у лѣс не йти.

Брат собѣ рад, а сестра собѣ несла.

Брехати, не цѣпом махати.

Брехлив у собаку далше чути.

Брндится, як кѣт салом.

Бував в Буваличах.

Бував на кони и пѣд конем, на столѣ и пѣд
столом.

✓ Бувай здорова як рыба, гожа як вода, ве-
села як весна, робоча як пчола а бога-
та як земля святая.

Бувай здоров, колим з м о л о в.

Бувай здоров р о з у м е, не зобачимося ажъ
савтря.

Був вовк в сѣтѣ и перед сѣтью.

Буде добре, як мине зле.

Будѣ (досить) в д н о г о сонця на небѣ.

Буде дощ, бо ж и д и волочатся.

Будем мати весѣлье, тато маму выдае.

Будемося гостити — то у в а с, то в
тебе.

Будешъ дула, будешъ ѣла; не будешъ
дула, не будешъ ѣла.

Будь добрым выслушачом, будешь добрым
повѣдачом.

Бурлак свѣчки до церкви не всуче.

Бутн козѣ на торзѣ.

Бьеса за масляни вышкварки.

Бьютъ, и плакати не дають.

Бѣгае, як кѣтъ загореный.

Бѣда бѣдному и без наймита.

Бѣда бѣду породила, а бѣду чортова мати.

Бѣда бѣду породила, а бѣды и чорт не
возьме.

Бѣда бѣду тримае.

Бѣда бѣдѣ на слободѣ.

Бѣда з бѣдою ходить.

Бѣда на престолѣ, коли нема ничого в
студолѣ.

Бѣда не знае приказу.

Бѣда не спить, але по людех ходить.

Бѣда не ходить по лѣсѣх, але по людьох.

Бѣда тін курцѣ, що на нѣй сокола за-
правляють на ловы

Бѣда, у кого жѣнка блѣда, а в кого ру-
мяна, то кажуть що пьяна.

Бѣда учить хлѣба.

Бѣда чоловѣка найде, хочъ и сонце зайде.

Бѣда, як дуда, куда йде, то реве.

Бѣдному всюды бѣда.

Бѣды и грѣм не забье.

Бѣды нѣ продати, анѣ промѣняти.

Бѣжить, як швецъ с чобѣтми на торг.

Бѣлый як Арап — чорный як гусь.
Бѣс бѣду перебуде, вдна згине, десять
буде.

В.

- Варовався кія, та палкою дѣстав.
В Бозѣ надѣя, коли хлѣб в торбѣ.
В буддець по старецьки, а н недѣлю по
письки.
В великим постѣ не ходи в гостѣ.
В головѣ му вилами укладали.
✓ В головѣ тѣк, в языцѣ цѣп; де схочу то
змолочу.
В добру хвилю чекай злон.
В додрѣ ся не знає, а о бѣдѣ м не гадає.
В дорозѣ, в гостинѣ памятай о худобинѣ.
Вези кобыло, хоть тобѣ не мило.
Великая руська мати.
Великій дуб, та дупловатый.
✓ Великій рот у вола, а говорити не може.
Великій свѣт, а нема ся де дѣти.
Великій татарській кѣнь, а дурный.
Великим панам трудно правду казати.
Великов дерево поволи росте.
Великов свято, що Клишко в церквѣ.
Величався, як (выбачте) свиня в дощ.
Верещить, як дѣдько.
• Вертится, як швецъ в ярмарок.
Весна раз красна.

Вже двѣрскои поливки хлиснув — та о-
брокового хлѣба покушав.

Вже менѣ н в пеклѣ гѣрше не буде.

Вже по всьому — вже клямка запала.

В живіи очі бреше.

В зимѣ сонце як мачоха — свѣтитъ, а не
грѣе.

Взяв бѣс коня, най и уздечку бере.

Взяв го дѣдъ ко за старый довг.

Взяв убогому поле, а богатому дав.

Взяв чорт батѣг, най бере и пужало (би-
чиво).

✓ Взяв чорт корову, нехайже и теля возьме.

Взяв чорт, як своє.

Вився, як гадина.

Винного двома батогами не бьють.

В коршмѣ нема пана.

В кропивѣ (на смѣтью) плюб брав. *)

Власна хвальба не платить.

Власне лайно (шановавши слухи вашіи)
нѣ смердить, нѣ пахне.

✓ Влѣз в чужу солому, тай шелестить.

Влѣз межи молот и ковало.

В лѣсѣ був, а дров не выдѣв.

В лѣсѣ дрива рубають, а до села трѣски
падають.

В лѣтѣ и качка прачка, а в зимѣ и Тереса
не береса.

В мужа краду и перед него кладу.

*) То є: на вѣру жє.

Вмѣти не вмѣти, треба говорити.

✓ В нещастю нема нѣ брата, нѣ свата.
В ночи всѣ коты бурін, а всѣ коровы сѣрін.
Вовцю скубуть, а козам на вѣжки дають.
Водважний Жид и в школѣ (шановавши
честь вашу) бздить.

Вод головы рыба смердить.

Вод дошки до дошки, а в серединѣ анѣ
трошки.

✓ Вод дурня чую, то ся не дивую.

Вод злого давця берн и капця.

Вод кѣнца до кѣнца.

Вод козика до ножика, вод ножика до ко-
ника.

Вод лихого довжняка и полѣву берн.

Вод напастн и полѣ врѣж а втѣкай.

Вод напасти не пропасти.

Вод огня бѣжу, а в воду скачу.

Водпала му вод рота цыцка.

Водпусти Боже грѣха, коли пригода лиха.

Водпусти Боже, коли тра борше.

Водсадив го, як кота вод сала.

✓ Вод свого пана мила и рана.

Водси рѣка, водти гора, а в серединѣ
бѣда (Галичѣ).

Вод смертн анѣ водхреститися, анѣ вод-
молитися.

Вод рогу до рогу, хто кого ошукав, то
хвала Богу.

Водхрестишься вод дѣдка, а збудеешься
грѣха.

Вôдчепися напаснику, я не була на праз-
нику.

Вôд чорт а не буде добра.

Вôз там мусить, де го кони тягнуть.

Вôл гребе, и сам на себе персть мече.

✓ Вôльно собацѣ и на Бога брехати.

Вôльно губцѣ в своѣй халупцѣ.

Вôн собѣ байдуже.

Вовка ноги годують.

Вовка треба оженити.

Вовка у плуг, а вôн к чорту в луг.

Вовка щось все до лѣса тягне.

Вовка як годуй, а вôн у лѣс дивится.

Вовки го з-ѣли (бавится).

Вовк и личені вôвцѣ бере.

Вовк лежачи не утыє.

Вовкови барана з горла не выдрешь.

Вовк сытый и вôвця цѣла.

Вовк старый не лѣзе до ямы.

Вовк хованый, пріятель перепрошений,
сын прибранный, а Жид хрещеный,
то все непевнѣ.

Вовк через послы не тыв.

Вода в решетѣ не встоится. *)

Вода все сполоще, лише злого слова
нѣколи.

Вода з водою зійдеться, а чоловік с чолові-
ком.

В одній руцѣ палцѣ та не однаковѣ.

*) Говорливый не затримає тайну.

Воду вари вода буде.

Вола голов не болѣла, коли корова теля
родила.

Вола вяжуть мотузом, а головѣка словами.

Волом заяця не догонишь.

Волос снвѣе, а голова шалѣе.

Волочеса, як голодне лѣто.

Волочится, як волоцюга у плуга.

Волю, конѣ по оборѣ, а бѣда по перед очи.

Волю, коровы даю, але долѣ не вгадаю.

Волѣвшь свои воши бити, нѣжъ чужіи
гроши лѣчити.

Волю колovati, як просто ѣхати а бѣдо-
вати.

Воробецъ на себе смерти не має. (Казка).

Ворог, то не птах, шо в свое гнѣздо каляе.

Ворона хоть мала, а рот має великій.

Ворон воронови ока не выклюе.

В очеретѣ шукає сука.

Впав в бѣду, як курка в борщ.

В пригодѣ мысль о свободѣ.

В пригодѣ познавай пріятеля.

В свои чрботы хоче го взути.

Все в сподѣ, не на верха.

Все гаразд, жѣнка ледащо, не зварить,
не спече, коли нема що.

Все вдно, чи кнышь, чи пирôг.

Все иде в спак. — пошло на пси.

Все купишь, лише тата и мамы нѣ.

Все має, хiba ще птасього молока забагає.

Все мине, а грѣх зôстане.

Все ми сорочка не мила.

Все може нагородитися, ино страх нѣколи.

Все на бѣдного дригота.

Все недогода бабиній дѣвцѣ.

✓ В середу постила, а кобылу вкрала.

Все рыба и хрущ мясо.

В службѣ треба ухом землѣ прійматн.

Встав, оперезався — во всѣм зѣбрався.

Встань жѣнко — будемо говорити, бо люди
о нас давно не говорятъ.

В Станѣславѣ*) кождый на своѣй стравѣ.

Вступися грибе, най козарь сяде.

Встѣби мене Боже, де мя не потреба.

Всюо бери — а мене лиши.

Всюо в арендѣ — брехня не в арендѣ.

Всѣ паны, а хто буде (выбачте) свинѣ
пасти.

Всюды бѣда — лишь там добре, де нас нема.

Всюды гаразд, де нас нема.

Всюды гаразд, а в дома найлѣпше.

В танцѣ два кѣнцѣ; чи сам впадешь, чи
тя трутять, то ся пѣбьешь.

Втѣкай голый, обѣдруть тя.

В убогого все по обѣдѣ.

В убогого тогдѣ недѣля, коли сорочка бѣла.

В хатѣ як в загатѣ.

В часѣ погоды бѣйся великон воды.

В чипци уродився, а на посторонку згине.

*) Станѣслав або Станьславов обводовое мѣсто нацъ
Быстрицею.

В чоботяхъ ей чоловѣк умер. *)

В чоботяхъ ходить, а босін слѣды робить.

В чѣм паны бракують, в тѣм убогін смакують.

В щастью не вмѣе головѣк статковати.

Выбрався, як за море стрѣляти.

Вывѣв его в поле.

Выдав го на зарѣз.

Выйшов на Їцкову суку.

Вылетѣло, як мак, а учинили, як шпак.

Вымѣняв шило на швайку.

Выори мѣвко, посѣй рѣдко, уродится дѣдько.

Вырвався, як заяць с конопель.

Выслизнувся, як пискорь з матиѣ.

Высокій, як дуга.

Высокіи пороги на нашѣ ноги.

Выстрихнув го на блазна.

Вытрѣщив очѣ, як зарѣзанный баран.

Вытрѣщився, як дѣдько.

Выховав дитину в добрую годину.

Выхопився, як Козак з маку (Казка).

Выщирив зубы, як цыганськїи дѣти до мѣсяця.

Выють тоє вже и вовки влѣсѣ.

Вѣно: або вовк зѣсть, або згине само.

✓ Вѣтер божїи дух.

*) Не мала чоловѣка.

Г.

Гадина в его словах дихав.

Гадину мав за пазухою.

Газда цѣлою губою.

Гадка гадку прошибав, журится, що нѣгог'
не мав.

Гадка за горами, а смерть за плечами.

Гаду, гаду, а мыши в крупах.

Гала, драла — гоца драла.

Галу, баду, а (выбачайте) свинѣ в рѣпѣ.

Гаразд — кобы вытримати.

Гараздови не хоче, а бѣду мусить.

Гаразд тобѣ — сидижь собѣ.

Гаразду знести не може, а бѣду терпить.

Гарбуза наѣжся, а на вербу подивися, то
станешь голоден.

Гарбуз мамѣ — а татови дыня.

Гей! гей! — та не дома, куда мацу, то
солома.

Гетьта впала — вѣсьта встала.

Ги на тя, пек тобѣ осина (не до вас мо-
влячн).

Гине як рыба за водою.

Глухій, що не дочув, то выгадав.

Глухого а нѣмого справы не допы-
таешься.

Глухого пытайся — а вѣн Богу молится.

Глухому пѣсню спѣвати.

Глянь на себе — буде с тебе.

Гѣрка гостина, коли лиха година.

Гѣркій свѣтъ — тато и мама ослѣп., а дѣти
пѣмацки ходять.

Гѣрко зароблю — солодко з-ѣм.

Гѣсть лавы не засидить, лѣжка не заме-
жить.

Гѣсть не прошенный, не дуже бував ту-
ченийый.

Гѣсть першого дня золото — другого
срѣбло — третого мѣдь, а четвер-
того до дому ѣдь.

Говори Грицю богородицю.

Говори до горы, пане Григоре, а гора
таки дурна.

Говори до нен а в нен Маковен.

Говори до стовпа, а стовп стоить.

Говори Климе най твоє не гине. (Казка.)

Говорила небѣжченька до самои смерти —
а як вмерла, то ноги задержла.

Говори Петре с фостом.

Говорить, якбы в него купити.

Говорить, якбы три дни хлѣба не ѣв.

Говорить, як з бочки.

Говорить, як на мѣках.

Говорить, як спить.

Говорить, що слина до губы принесе.

Говори чорте за паном.

Говорѣм за вовка, говорѣм и по за вовка.

Година платить, година тратить.

Годуй мене до Ивана, а я с тебе зроблю
пана.

Годѣ куме чести.

Годѣ куме ѣсти, бо не буде на пироги
мѣсце.

Голова болить, а хлѣб, як на огни, трѣ-
щить.

Голова велика, а розуму мало.

Голова вѣд клопоту трѣщить.

Голова головѣ, а фѣст фостови (не при
вас мовлячи).

Голова кѣсть, а зад (выбачте) мясо, в го-
лову цѣлуютъ, а в зад бьютъ.

Голова мѣсця шукає.

Голова не до рады, а (выбачте) зад не
до крѣсла.

Головов стѣны не пробьешь.

Головѣ клопѣт, а бѣдѣ весѣлье.

Голого легко голити.

Голоде дай ѣсти!

Голодне око не засне.

Голодному завсѣды полудне.

Голодному и вѣвсяник добрый.

Голодному, кожда страва добра йому.

Голодному хлѣб на гадцѣ.

Голодный и кия не бонится.

Голодный як пес.

Голодных и муха повадить.

✓ Голодній кумѣ, хлѣб на умѣ.

Голубецъ гукає, як пары шукає.

Голый и босый, а голова в вѣнку.

✓ Голый розбою не бонится; мокрый дощу
не лякається.

Голый, як турецкій святой. — як пень. —

як бубен. — як мати на світ родила.

Гоняться, як хмары.

Гора з горою не зійдеся, а чоловік с чоловіком завсѣды.

Горбатого и могила не справить.

Горда душа в убогим тѣлѣ.

Горе дворови, де корова розказує вологи.

Горнець кѣтлови доганяє, а оба смѣльніи.

Горох, капуста, хата не пуста.

Горох на стѣну кидає.

Горѣвка не дѣвка, а мачуха не мати.

Горѣвка не дѣвка, а Семен не дурень.

Горѣвка не дѣвка, не треба їй цѣловати.

Господарь служѣ не выкає.

Господи! дай свій час добрый.

Господи допомагай, перше на хрестини,
як на коровай.

Господи! злѣзь та подивися.

Граду, тучи увѣйшов, а злых рук не увѣйшов.

Грай Петре! а все шумки. (Казка.)

Грицю! не спускайся на паланицю.

Громада великій чоловік.

Грѣшка му упала.

Грѣх не лычком звязати, та пѣд лаву сховати.

Губа в него, як холява.

Губа як на коловоротѣ лѣтає.

Губою говори, а руками роби.

Губою що хочь плетн, а руки при собѣ
держи.

Гуку, пуку за таляръ, а чоботы за шостак.
Гуляй душа без кунтуша, шукай пана без
жупана.

Гуляй душа в тѣлѣ, коли костн в цѣлѣ.
Гуманській дурень с чужого воза бере,
а на свѣй кладе.

Гучно, бучно, а в пяты зимно.

Гуца дѣтій не розганяе.

Д.

Давали, а не выймали.

Дав Бѣг душу як в грушу, волѣвбы козу,
тобы молока дала.

Дав бы'м на м о л е б е н, але'м сам потребен.

Дав бы му н сорочку с себе.

Дав ви Бѣг долю як фандолу.

Дав всь Боже тому, що не може, а я бы
змѣг, та не дав Бѣг.

Дав му бобу залѣзного зѣсти.

Дав му куку в руку.

Давни пригоды боронять вѣд шкоды.

Давно пропало, що з воза упало.

Дав собѣ по носѣ грати.

Дай Боже бѣды, а грошѣ будуть.

Дай Боже гостя в дѣм, то н я напьюся
при ним.

Дай Боже здорово сходити, а на друге
заробити.

Дай Боже на перед бôльше!

Дай кому волю, а собѣ неволю.

Дай кому жѣнку, а сам труби в кужѣвку.

Дай коневн вôвса, а гони го як пса.

Дай курцѣ гряду, а вона летить на банти.

Дай менѣ Боже той розум на перед, що
Русиновн на послѣд.

Дай, не дай — а не лай.

Дай серцю волю, а сам пôдешь в неволю.

Дай старче палицю, а тебе най пси їдять.

Дайте н сало, абы за мов стало.

Дай ти Боже тилько гадки, абы 'сь о миѣ
забув.

Дай хлѣба-соли вороговн, хоть як ска-
женому псовн.

Далеко куцо́му до заяця.

Далеко, як небо вôд землѣ.

Дали му по московськи, аж ся лоб заку-
рив.

Дали їсти, а не було де сѣсти.

Дар за дар — слова за слова.

Дармо колодку через пенъ валити.

Дармо с сухон кирицѣ воду брати.

Дармо сушишь голову небоже, крупа пше-
ном бути не може.

Дармо — треба бренькнути.

Дарованому коневн не заглядають в
зубы.

Дасн коневн половы, буде робив поволи.

Даси руками, не выходишь ногами.
Дастъ Бѣгъ н вѣдъ квасу окрасу.
Два Жиды, а двѣ невѣстѣ зрѣють ярма-
рокъ в мѣстѣ.
Два кметѣ, пан третій.
Два когуты, два дымы н двѣ господинѣ
нѣколи ся не згодять.
Два третього не ждуть.
Двое рѣдкихъ, третій борщъ.
Двомъ панамъ служитъ, а сорочки не має.
Двомъ панамъ тяжело служити.
Двохъ недужихъ сѣли, тай хлѣбъ зѣли.
Де Бѣгъ церкву ставить, там дѣдько
коршму.
Де богато господинѣ, там хата не метена.
Де в Бога коршма, а в чорта церковъ?
Де великая рада, там рѣдкій борщъ.
Де верба, там н вода.
Де вѣдъ двага, там н щастье.
Де все гостина, там голодъ не далекий.
Де голова блудить, там фѣстъ рядить.
Де го не посѣешь, там зійде.
Де громада церковъ ставить, там пан коршму.
Де густа рука, не треба й друка.
Де густо, там не пусто.
Де двохъ бѣвѣся, третій не мѣшайся.
Де дерево рубаютъ, там трѣски падають.
Де добре пиво, не треба й вѣхи.
Де дѣдько не посѣе, там ся баба вро-
дять.
Де кого долѣгае, там руковъ сягае.

Де кого не просять, то кієм выносять.
Де кого не свербить, там ся не чухрав.
Де кум? — де коровай? —
Де люблять, не части, де не люблять,
не ходи.

Де люде ходять, там трава не росте.
Де мило, там очн — де болить, там руки.
Де мужь старый а жѣнка молода, там
рѣдка згода.

Де не горнть, там ся не курить.
Де незгода, там часта шкода.
Де нема лица, там нема встыда.
Де нема, сам Господь не возьме.
Де не можешь перескочити, там пѣдлѣзь.
Де не став вовчон скиры, надстав лиса.
Де пѣде лис, то всюды увис.
Де пѣде Тера, все ѣй гѣрка вечера.
Де пѣде, то все золотѣ грушки за ним
ростуть.

Дере коза лозу, а хлоп козу, а хлопа Жнд,
а Жнда пан, а пана юриста, а юриста
триста.

Де розуму не став, там силы добував.
Де руки н охота, там спора робота.
Де сила (множество), там н мѣць.
Десь не дав гроша, там не пхай носа.
Де ся двом варить, третій ся поживить.
Де ся двох бѣв, там третій за калитку
бере.

Де ся тін часы дѣли, колн сами ковбасы
до губы летѣли?

Десять разів мѣрь, а раз утни.

Де сѣсти, там сѣсти, абы що зѣсти.

Де ти радї, там рѣдко бувай; а де не
радї, там не заглядай.

Де той хлѣб дѣвся, що 'сьмо вчора зѣли?

Де тонше, там ся рве!

Де тя просять не вчащай, де не просять
не бувай.

Де хата не метена, там дѣвка не пле-
тена.

Де храм, то и я там.

Де хто лѣтовав, най там и зимує.

Де худоба, там и шкода.

Де чорт сам не зможе, там бабу пошле.

Дешева рыба, дешева и юшка.

Де щастье упало, там и прїятель мало.

Де ѣдять, там ся тисни, де грошѣ лѣ-
чуть, там ся не пхай, а де бьють,
утѣкай.

Дивится, як вѣл на новїи ворота.

Дивного фелю чоловѣк.

Дїво, не решето, богацько дѣрок, а нѣку-
да вылѣзти.

Дїво, що у пана жѣнка хороша.

Диво, як сито, а чудо, як решето.

Дитина що ся поступить, то лупить.

Дитину люби як душу, а тряси як грушу.

Дитину сердцем люби, а руками гнети.

Для прїятеля нового, не пускайся ста-
рого.

Дмеся, як лехке в борщи.

Днесь менѣ, а завтра тобѣ.

До Бога с прозьбою.

Добра вода, бо не мутить ума.

Добра воля стане за учинок.

Добра дѣвка — як старосты йдуть, тогды
хату мете.

Добра птиця свого гнѣзда не каляе.

Добра рада, як готові гроши, а лихая
готове нещастье.

Добра справа не потребує суду.

Добра то рѣчь, що є в хатѣ пѣчь.

Добре богатому красти, а старому бре-
хати.

Добре глухому — не скаже нікому.

Добре горорить, а злоє творить.

Добре говорити, кого не болить.

Добре господинѣ, коли повно в судинѣ.

Добре гудѣти, коли є в чим шумѣти.

Добре дурѣти, коли приступає.

Добре на мою мѣнку; нехай мене бьють.

Добре ніколи не укучится.

Добре рѣцѣ с потоками.

Добре само ся свалить, а злоє похвалы
негодно

Добре слово стоить за завдаток.

Добре ся довго памятає, а злоє ще довше.

Добре ся пестити, коли ся є де змѣстити.

Добре ся ширити в чужім. ◆

Добре тогѣ страшити, 'же ся бонть.

Добре той радить, хто людей не звадить.

Добре то люде повѣдають.

Добре тому ковалевн, 'же на обѣ руки кув.

Добре шумѣти в чужім.

Добро все умѣти, а не все робити.

Доброго коршма не зѡпсує, а лихого
и церков не направить.

Добро дурня здурити.

Добров ковало не бонится молота.

Добро псу муха.

Добро тиць, як ниць.

Добрий жнець не пытає, чи широкий за-
гѡнець.

Добрий интерес, коли повный черес.

Добрий курець, коли в люлька и тютю-
нець.

Добрий пан — нѣ бѣе, нѣ лає, та в ни-
чим не дбає.

Добрий пес лучшій, як злый чоловѣк.

Добрий хлѣб, коли нема колача.

Добри дѣти вѣнець, а лихи конець.

Доведе язык до Кієва*) — але и до кія.

Довжник весело бере, а смутно вѡддає.

Догаджав, як чиракови на ритѣ (шано-
вавши сонѣнько святое и день бѣлый
и вас яко кречних).

Догана мудрого бѡльше стоить, як по-
хвала дурного.

До готового хлѣба знайдєся губа.

*) Кієв (Кыєв), старый город над Днѣпром, перве-
нецъ вѣры христіанскої на Руси — мати градом
руським (ак Нестор пише).

До Дмитра (каже дѣвка): А люшки! бо
ты перескочу — а по Дмитрѣ: А ко-
та! бо ты наздопчу.

До Дмитра дѣвка хитра, а по Дмитрѣ
хочь нею грубу вытри.

До доброн кирилицѣ стежка удоптана.

До Ильѣ рѣй пѣд гилѣ, а по Ильѣ рѣй
на гилѣ.

Доки ся не намучить, доти ся не научить.

До кривон дѣры, тра кривого кѣлка.

До кума треба розума.

Дома лев, а на вѣйнѣ тхѣрь.

До милованя нема силованя.

Домового злодѣя нѣхто не встереже.

До мого берега иѣгог' не приплине, хибѣ
трѣска або — —

До мѣста по грошѣ, а на село по ро-
зум.

До оружа! до хлѣба, та до ножа.

До права треба мати два мѣшки: оден
грошей а другій бачности.

Доробився хлѣба, ажъ зійшов на дѣда.

До святого Духа не скидай кожуха, а по
святим Дусѣ ще ходи в кожусѣ.

Доси збанок воду носитъ, доки му ся ухо
не урве.

Доскулив, як пугую по водѣ.

До сѣмь лѣт чеши, по семи лѣтех сте-
режи, ще заплати кому, щобъ взяв
лихо з дому.

До сѣти впаде, хто з дурным краде.

До тарѣлки, мапіймося горѣлки.
Дочекався Грицько гречаною паски.
Дошть лѣв як з луба — як с коновки — як
з бочки.
Дреся горло — цыбы спало, цыбы жерло?
Дрижить як Гуцул над дѣтьми.
Дров до лѣса нѣхто не носить.
Дувся, як лопух на вогни.
Дурень нѣчим ся не журить: горѣвку
пѣе и люльку курить.
Дурень псови очи псує.
Дурневи вѣчная память.
Дурневи и Вѣг не противится.
Дурный дав, а разумный бере.
Дурный и в Кіевѣ не купить розуму.
Дурный, коли мовчить, то за мудрого
уходить.
Дурный носить сердце на языцѣ, а мудрый
в серци.
Дурный як турецкій кѣнь.
Дурнѣв нѣ сѣють, нѣ орють, сами ся
родять.
Дурня на ноги тручай, а вѣн на голову
паде.
Дурѣе — бо му ся добре дѣе.
Душа в мене вступила.
Душа в тѣлѣ — а сорочку воши зѣли.
Душа до нього спати ходить.
Дѣвка, як верба, де ю посадишь там
пріймешся.
Дѣвка, як огонь — невѣста як коругов.

Дѣй швидко, так брідко — дѣй тихо и
так лихо.

Дѣд о хлѣбѣ, а баба о фіялках.

„Дѣду! село горить.” — „Я торбу беру —
на друге йду?” —

Дѣдка посѣй — дѣдько ся вродить.

Дѣдькови очѣ промив.

Дѣдько го сюда принѣс.

Дѣдько св...тов знає.

Дѣравого мѣха нѣхто не напхає.

Є.

Є в глеку молоко, та голова не влѣзе.

Єго отець того не любить.

Єго тѣло не дасть уже тѣни.

Єдин гроши складає, а другій мѣшок шіє.

Єдин до лѣса, другій до бѣса.

Єдин за вѣсѣмнадцѣть, а другій за без двох
двадцѣть.

Єдин кôл плота не удержить.

Єдин кôт стада мышій не бонься.

Єдин мудрый стоить за десять дурных.

Єдин мужь в дôл, а другій в дôм.

Єдин плаче — другій скаче.

Єдин тримає печеню, а другій рожен.

Єдин цвѣт не робить вѣнка.

Єдин шіє, другій поре.

Є де сѣсти, а нема що ѣсти.

Єдна бѣда чоловікови не докучить.

Бднако у б о г о м у нїчог' не мати.

Бдна ластівка не робить весны.

Бдна паршива вівця всю череду заразить.

Бдна сорока з лїса, а десять у лїс.

Бдна то бурса.

Бдні дїдьки боються хреста, а другї батого.

Бдні руки пр а в а пишуть, бдні и мажуть.

Бдного пригода другого рересторога.

Бдного скаранье десятым покаанье.

Бдного то плота колы.

Бдно збирай, а друге давай.

Бдно минути, друге звинути.

Бдному шила голять, а другому и бритвы не хотять.

Бдно око має бѣльше вѣри, нѣжь два.

Бдно пиши, а друге лиши.

Бдною ногою в гробѣ стоить, а ще злое творить.

Бдным богацьо не прибуде.

Бдным волом нїхто не доробився.

Бдным зубом треба їсти.

Б розум над розум.

Б того цвѣту по цѣлим свѣту.

Б, то минесе, нема, то обїдесе.

Бще мачоха не забила в голову.

Бще на мѣх ворота сонце засвітає.

Бще на тоє в великій (вѣховый?) звѣн не звонили.

Бще не зловив, а вже скубе.

Бще ся не уродить, а вже по свѣтѣ ходить.

Бще ся той не уродив, жебы всѣм догодив.

Ж.

Жартуй гладущик, поки ухо не урвеса.

Жебы Жид був з неба, вѣрити му не треба.

Жебы вовк був сытый и баран цѣлый.

Жебы вовк не сидѣв за горою, бувбы за другою.

Жебы кѣтка не скакала, тобы нѣжки не ломала.

Жебы мѣг, тобы го в лыжцѣ воды утопив.

Жебы мѣг, тобы нѣжъ в него встроив.

Жебы не губа, булабы золотая шуба.

Жебы не дѣти, лишебы в корчмѣ сидѣти.

Жебы пан Бѣг пастуха слухав, тобы весь товар выздыхав.

Жебы пес не сидѣв, тоб' заяця зловив.

Жебы пес робив, тобы в ходаках ходив.

Жебы (выбачайте) свиня роги мала, всѣбы люде выколола.

Жени сына коли хочь, коли можешь давай дочь.

Живѣт товстый, а лоб пустый.

Живый о живым гадае.

Жувый живе, гадае, думае.

Жид, а винница мати, не дасть загигати.

Жид и молячи вчится обманути.
Жид ôвськє а панськє не пропаде.
Жіють с собов, як пес с котом.
Журба сорочки не дасть.
Жѣнка Ивася боялася, пѣд припѣчок схо-
валася.
Жѣнка княгинька, а хата не метена.
Жѣнки довге волосє мають, а розум
короткій.
Жѣнку люби як душу, трясн як грушу, а
трѣпай як шубу.

3.

Забагає му ся печеного леду.
За битого, два небитых дають, та ще й
не беруть.
Забув вѣв, коли телятьом був.
Забув, шо оженився.
Завируха — треба кожуха.
За вовка помовка а вовк иде.
За всѣ головы и за Мартыновѣ дѣти.
Загонься загонть, нѣм ся весѣлье сконть.
Загряз в довги по самѣ уха.
Загубивши сокиру добре и топориско.
За одного винного сто невинных гине.
За одним присѣдом вечера з обѣдом.
За ким Бѣг, за тым и люде.
Закрутив носом, якбы тертого хрѣну по-
нюхав.

Замкнув вовка межи вѣвцѣ.

Залъав му сала за скиру.

За мое жито ще мня побито.

За мови головы на твоѣй и волоска не стане.

За море по зѣлье пошов.

За нѣс кого водити.

Занюхав ковбасу в борщѣ.

За правду бьютъ, а за неправду и дѣды
пьютъ.

Запродав чортѣ души.

За раз не вѣшаютъ.

Заробив на сѣль до оселедця.

За свѣй грѣшь, каждыи хорѣш.

За сидженъе нема ѣдженъе.

За сиротою Бѣг с калитою.

Засмѣвшись ты ще и на кутнѣи зубы.

Заспѣвай собѣ о липовымъ клннью, та о
бѣлѣи березѣ.

Застався — а постався.

„Застели стѣл.“ — „Нема чим.“ — „Дай
ѣсти.“ — „Нема що.“ — „То спрячь.“

Застивбься як зазуля.

За твоѣ добро кадукъ тобѣ в ребро.

За тымъ Божѣ, кто кого переможе.

Захотѣло му ся в петрѣвку змерзлого.

Захтѣв у дѣда впросити хлѣба.

Захтѣлося — запрѣгайте; вѣдихтѣлося —
выпрѣгайте.

За чужѣ добро, вылѣзе ребро.

За чужѣ лычко, дась свѣй ремѣнецъ.

З бабиного сына, а дочки ничого людя-
ного не буде.

З бабою и дѣдко справу прѣграв.

З Богом Парасю, коли ты люди хотятъ.

З Богом — на быструю воду!

З брехнѣ не мрутъ; та вже бѣльше вѣры
не ймутъ.

Збувся батько лиха — збувся грошей з
мѣха.

Збѣгаются як на солонище.

З великими панами не за пан-брат.

З велнкон хмары малый дощ.

Звѣн до церкви скликає, а сам в нѣй не
буває.

Звиваєся як муха в мазн (або) — як пес в
сливах.

Згода дѣм будув, а незгода руйнує.

З губы менѣ выйняв.

Здався Цыган на свон дѣти.

Здыбався хмѣль с цыбулею, перше ся
познаважали, потѣм ся повеличали:
„Помагайбѣг гѣрка.” — „Бодай здоров
шаленый.” — „Помагай бѣг смаковни-
та.” — „Бодай здоров веселый.” —

З детинов на вѣдпуст, а з лихов долеи на
весѣлье.

З доброго плота добрый кѣл.

З доброн студолы и потята добрин.

Здоров сволоче! коли нѣхто не хоче.

Здоров трам! выпью я и сам.

Здох як пес — кром души святон.

З другого ся насмѣває, а за себе забуває.

З другои бочки зачинає.

З дужчим боротися — смерть за плечима.

З дужшим не борись, з богатим не судись.

З дурным нѣ знайдешь, нѣ подѣлишья.

Здыбав го, як чайку на гнѣздѣ.

З дѣдьком не сягай до одноѣ миски.

Земля бы го святая не приймила!

З єдного вола двѣ шкурѣ не деруть.

З єдного дерева хрест и лопата.

Ззираються як на тура.

Зійшовся Яким с таким.

Зла искра все поле спалила и сама згасла.

Злодѣй злодѣя зараз пѣзнає.

Злыи сховок и найлѣпшого попусує.

З малон искры великій огонь.

Змиловався Бѣг на рака, дав му з заду очѣ.

З милого ссѣсти купити їсти.

Змѣрив го вѣд нѣг до голов.

Змѣшався як Омелькова мати перед смертю.

Знає Бѣг з неба, що кому треба.

Знає господин, хто чого годен.

Знає, де зимують раки.

Знає кѣт, чѣ сало.

Знає — за курячу пипку. — Знає, з носа кап, а в губу хап.

Знає пес середу.

Знає свиня (шановавши сонѣнько св., образы св. и слухи вашѣ) що перець, вона каже шо то гречка.

Знаете нас самых, знайте и межн людми.

Знае чорне на бѣлым — не слѣпый.

Знайдешь — не веселися; згубишь — не
смутися.

Знайшов — сокиру за лавою.

Знайшов церковцю Богу молитися.

Знала кобыла, нащо вѣз била.

З нашого Захарка, нѣ Богу свѣчки, нѣ
чортови утарка.

Знають сусѣды, шо вѣсть богачь на обѣдѣ.

Знаются, як лысін конѣ.

З ним нѣ стѣй, нѣ погоди.

Зо злон травы не буде доброго сѣна.

Золота швайка мур пробивае.

Золотѣ горы обѣцяе.

Золотѣ руки, а вражій писок.

Золото, срѣбло губу затыкае.

Золотый ключь до кождых дверій при-
дастся.

З осичины не роблять колес.

З разу лычко, а потѣм ремичко.

З разу вѣли логазу, а як ся запомагли, то й
без вечери лягли.

Зуб за зуб затылися.

З-вѣвши колачь берися знов до хлѣба.

З-вѣси мультку.

З-вѣсть пес пса, коли нема барана.

З яким пристаєшь, таким сам остаєшь.

И.

Иван зробить, Иван з-ѣсть.

Иван не пан, а сто золотых не грошѣ.

И в мое вѣконце засвѣтитъ сонце.

И в погоду часом грѣм ударить.

И в старій печи дѣдько топить.

И в тата не своя хата.

И голодно, и холодно, и до дому далеко.

И горѣвки не хочу, и лица не дам.

Иде зима, а козуха нема.

Иде с своим двором.

Иде як вода на лотоках.

Иде як с каменя.

Идешь до суду — то треба „прійдѣте поклонѣмся.”

Иди на чужин руки.

Иди на штыри вѣтры, а на пятый шум.

Иди швидко, и так брѣдко, иди тихо, и так лихо.

И дома мене не лиши, и с собов мня не бери.

Иду, йду, на мѣсци стою.

И едно око спати хоче.

И жаба рыба, бо в водѣ сидить.

И заводити не вмѣе.

Из нехотя з-ѣв вовк поросѣ.

И каши не хочу, и по воду не поѣду.

И квасницю хробак гризе.

И колачем го не звабить.

И малін камѣницѣ роблять синцѣ.
И меже святыми бував суперечка.
И мы люде добрі — и наша мати не синиця.
И на мудрым дѣдько на лысу гору
ѣздить.
И наша губа не фляша, так бы з-ѣла як и
ваша.
И небо я вовки з-ѣли.
И перед нашими воротами колись сонце
засвитає.
И пес дурно не бреше.
И пес за ним не завыв.
И пес пѣзнає чоловіка.
И під столом не выбрешешся (Казка).
И рыба не плине протѣ быстрой водѣ.
И сам не ѣсть, и другому не дасть.
И святой Боже не поможе.
И слѣпа курка деколи найде зерна.
И смѣлого пси кусають.
Истка кѣстка — выкапанный батько.
И старому собацѣ дригають жилы — —
И стѣны мають уха.
И то ему не до соли, коли грають на
басови.
И трястѣе не бере без причины.
И у владыки два языки.
И у сына гѣрка година, а у доньки
прибуде бѣдоньки.
И червоніи чоботы мулять.
И чорт богато грошей має, а в болотѣ
сидить.

И ч ортовн треба часом свѣчку запалити
И я научуся по семій дѣтинѣ дѣвочити.

К.

Каже дѣтна, що бита, але не скаже,
за що.

Казав пан „кожух дам” — та его слово
тепле.

Казав пан, та изробив сам.

Казав сенека: стоїй собѣ з далека, та по-
такуй.

Казала Феся, що обійдешся.

Каламутна вода, як кисѣль, як жур.

Калѣвка не до вѣка — а пан не до
смерти.

Капуста не тлуста, а Матвѣй не гордый.

Карає Бѣг старін кости за грѣхи в мо-
лодости.

Карай Боже до вѣка (таким хлѣбом).

Каша наша, батькѣв борщ.

Килько воску, тилько й свѣчки.

Килько свѣта, тилько дива.

Кинув слово як в маточину.

Клин клином выбивають.

Клин му в голову забив.

Кѣнь знає, як му сѣдло долѣгає.

Кѣнь молодый в гроші йде, а старый
выходить.

Кѣнь над силу не потягне.

Кѡнь на чотырох ногах, а предцѣ поты-
каеся.

Кѡт лѡвнѣй, хлоп мѡвнѣй всюда по-
жнвится.

Кѡт не лѡвнѣй, хлоп не мѡвнѣй оба ля-
дащо.

Коб' знатѣ, що в кумы питѣе, тоб' и
дѣти забрала.

Коб' не скрипка, та не бас, тоб' музыка
(выб.) свинѣ пас.

Кобыляча голова, як на дорозѣ знайдешь,
то ховстай и бій ю.

Кобы мя грнз чобѡт, тобы не жаль, а то
ходак, тай ще не так.

Кобы не було пива, не було бы дива.

Кобы не хлоп, не вѡв, не було бы панѡв.

Кобысь пустив свои уха на торг, вчув
бысь богато о собѣ.

Кобы Тома робив, тобы дома роботу мав.

Кобы тота пшениця добра була, тобы ви
и там змололи.

Кобы хлѣб, а зубы будуть.

Кобы хлѣб, та одежа, тобы ѣв головѣк
лежѧ.

Коваль клепле, доки тепле.

Коваль согрѣшив, а шевця повѣсили.
(Казка).

Кого Бог любить, того навѣджае.

Кого Бог сотворить, того не уморить.

Кого Бог укарати хоче, тому й розум
вѡдбере.

Кого гад укусив, той и глисты бонтся.

Кого люде за люде мають, с тим ся ку-
мають.

Кого мѣх налякав, тому и торба не дасть
спати.

Кого не припѣкав, тот ся не вѣдсував.

Кого стане на юшку, стане й на петрушку.

Кого ся бѣда вчепить з ранку, того дер-
жится аж до останку.

Кого ся бѣда учепить, того ся тримае и
руками и ногами.

Кого щастье згубити хоче, тому перше
розум вѣдбере.

Кожда голова свѣй розум мае.

Кожда дѣвка гарна, котра заручена.

Кожда корова свое теля лиже.

Кожда лисиця свѣй хвостик хвалить.

Кожда пригода до мудрости дорога.

Кожда птаха свое гнѣздо хвалить.

Кожда птиця знайде своего Гриця.

Кожда рука и собѣ крива.

Кждому добрый, собѣ злый.

Кждый блазен своим строіом.

Кждый дѣдько в свою дудку грае.

Кждый когут смѣлый на своим смѣтью.

Кждый край мае свѣй обычай.

Кждый мае своего моля, 'же го гризе.

Кждый не бѣжчик добрый.

Кждый пес на своим смѣтью гордый.

Кждый свое знае.

Кждый Цыган свои дѣти хвалить.

Козак з бѣды не заплаче.

Козаки, як дѣти, хоть богацьо з-ѣдять,
то мало наѣдятся.

✓ Козак не гордун — що оббѣре то в кавдун.

Кокотить як Бойко жовточеревый.

Коли Бѣг годить, то й вогонь горить.

Коли бѣда, не йди до жидѣ, лише до су-
сѣда.

Коли бѣда, то й плач не поможе.

Коли стыдавься, накрый решетом голову.

Коли голова не по тому, най ся мають ноги
на бачности.

Коли грошѣ говорить, то всѣ мусять губы
постулювати.

Коли дѣвцѣ сходити на вѣнцѣ, то збабѣ.

Коли вѣсть, то шелесть; а як нема, то
сквересть.

Коли з розумным говорю, то ся розуму
наберу; а сли з дурным, то й свѣй
згублю.

Коли йдешь до вовка на обѣд, бери пса
с собою.

Коли любишь, люби'жь дуже, а не лю-
бишь, не жартуйже.

Коли'м був молод, не їв мене голод.

Коли'м не гѣдна молодця, то не хочу го-
лубця.

Коли мов не влад, то я с своим назад.

Коли молодой зо старою оженился,
то так в, якбы молодіи неукі конѣ до
старого воза запряг.

Коли мыши кота не чують, то собѣ бес-
печно герцюють.

Коли мѣд, то и ложкою.

Коли мѣсяць в серп, то чарѳвницѣ ѣ-
дуть на границѣ.

Коли на медведя мала галузь впаде, то
бурчить, а як велика, то мовчить.

Коли нема на молоцѣ, то и на сырватцѣ не
буде.

Коли прійде вѳддавати, то нема що брати.

Коли пса бьють, най собѣ козы на розум
беруть.

Коли (шановавши сонѣнько св., образы св.
и людей добрых) свиня в болотѣ, то
мовить, що красна.

Коли сидишь в ряду, давай коляду.

Коли сова з-яструбѣ, то выше сокола
лѣтає.

Коли стало на хлѣб, то стане й на обѣд.

Коли страшишь, сам небѳйся.

Коли сусѣд, як мѣд, тогды проси його на
обѣд.

Коли'сь в свободѣ, гадай о пригодѣ.

Коли'сь и до нас прійде „прійдѣте поклонѣ-
мося.”

Коли'сь пьяный то лѣзь в болото — а не
зачинай.

Коли'сь ся обрав грибом, то лѣзь в
кошѣль.

Коли'сь щець, пилнуй свого копыта.

Коли'сь зачинає звада, не поможе и рада.

Коли ся рыба ловить, тогдѣ хлѣб не родить.

Коли ся сиротѣ женити, тогдѣ нѣчь маленька.

Коли сѣно в стозѣ, то забув о Бозѣ.

Коли тревога, то до Бога; а по тревозѣ, забуде о Бозѣ.

Коли цвѣте бѣб, то тяжко о хлѣб, а як мак, то не так.

Коли хочеш пріятеля позбутися, то му позычь грошей.

Коли шукаєшь рады, стережися зрады.

Коло бука великая мука.

Коло мене — абы не на мене.

Коломыю *) гудьмо, а в Коломыѣ будьмо.

Колос повный гнеся до землѣ, а пустый до горы стырчить.

Коло сухого дерева и сире згорить,

Комарь з дуба впаде та спѣчне.

Кому Бѣг годить, тому и огонь горить.

Кому Бѣг поможе, той все переможе.

Кому Бѣг розуму не дав, тому и коваль не уков.

Кому весѣлье, а курцѣ смерть.

Кому на вѣк, тому на лѣк.

Кому на лѣк, тому на льѣк (ляк).

Кому ся веде, тому ся и когут несе.

*) Коломыя, стародавнє мѣсто при Прутѣ, нынѣ обводове.

Кому ся змеле, тобѣ ся скрупить.

Кому честь, тому хвала.

Кому щастье рачить, той и на кievѣ выплине.

Конецъ дѣло хвалить.

Конецъ и вѣнецъ.

Коня в позычку не давай, а жѣнку в приданки не пускай.

Коня кируютъ уздами, а чоловіка словами.

Коня кують, а жаба ногу підставляе.

Коня не бій, слуги не проклинай, жѣнки не дразни, коли хочь щобъ статковали.

Корову тримає, а хто другій молоко зѣдає.

Короставое порося дармо чесати.

Корчма розуму учить.

Кота в мѣху не торгують.

Котра корова богато реве, тотъ мало молока дає.

Котрый пес богато бреше, той мало кусає.

Котюзъ по заслузѣ.

Кракала ворона, як горѣ летѣла, а як долѣ летѣла, то и крыла опустила.

Красная мова находитъ добріи слова.

Красное личко — серцю непокоѣи.

Красное пѣрье на виду дѣла, али сам смердитъ.

Красы на тарели не крають.

Кривда людская боком вылазитъ.

Кривого дерева в лѣсѣ наибѣльше.

Кричить не своим голосом, якбы чорт з
него лыка дер.

Кров не вода, розливати шкода.

Крукови и мыло не поможе.

Крутится менѣ на языкѣ.

Крутится, як дурна вѣвця.

Крутится, як жирне поросья.

Крутится, як муха на окропѣ.

Крутится, як посоленный вьюн.

Крутит, як швецъ шкироу.

Крутой, як криве дерево.

Крѣпится, як дыня на морозѣ.

Куда голка, туда нитка.

Куда ему за грѣшъ танцювати? —

Куда кинь, туда кинь, то все голым на
пятѣ.

Куда крути, туда верти, таки треба вмер-
ти. (Казка).

Куда кумови до корова? —

Куда кухтѣ до патины? —

Куда мах, туда мах, то все бѣду по зубах.

Куда не кинь, то клин.

Куда оберни, то все дѣра на верха.

Куда поѣде Лесь, то всюды увесь.

Кукурѣку — мандернику.

Кума не бити — горѣлки не пити.

Кумá с кумѡв тирири, свинѣ (выб.) морков
порыли.

„Кумс Андрею, не будьте (выб.) свинею.” —

Як же менѣ не бути, коли мене люде
знають.

Кум красно говорить, але кривый писок має.

Кум — не кум, не лѣзь в горох.

Кум не свиня (простѣть ми се слово), абы
яйце в борщи з-ѣв.

✓ Купити, не купити, поторговати можна.

Купить, як пса облупить.

Купне, щупне.

К ** вѣплюй в очи — вона каже, що дощ
нде.

Курка збѣжѣ розгребав, а в смѣтю зер-
на шукав.

Кусай мене псе, поки кров не потече.

Куць выграв, куць програв.

Кы в не вѣдразу збудований.

Л.

Ладна баба без едваба.

Лайка, байка — битва, молитва.

Ласится, як кѣт на сало.

Ласкаве теля двѣ коровѣ ссе, а буйне
жадно.

Ластѣвки вылѣтають, погоду обѣщають.

Ледача дитина, котрой батько не вчив.

Лежаный хлѣб грѣх ѣсти.

Лежачи и камѣнь мохнатѣв.

Лежачого не бьють.

Лежух лежить, а Бѣг му долю держить.

Лекше говорити, нѣжъ зробити.

Лекше хвалити, як терпѣти.

Лехко прійшло, лехко й пошло.

Лижн менѣ губы, коли гѣркнѣ, а слн со-
лодкнѣ, то сам злижу.

Лиса зловити.

Лисом пѣдшитый — псом пѣдбитый.

Лихе доброго не любить.

Лихе швидко приходить, а поволе вѣдходитъ.

Лихій грѣшь не загине. — Лихого гроша
нѣхто не украде.

Лихій лихом погнибав.

Лихій набыток не спѣрный.

Лихій набыток не дѣйде третих рук.

Лихій передобѣдок и найлѣпшій обѣд
попсуе.

Лиха то радѣсть, по котрій смуток наступае.

Лихо Лн твннка нападе, як не зякне.

Лихом о землю вдарити.

Лихо не козацка, нема хлѣба ани пляцка.

Лихо тобѣ воле, коли ты корова коле.

✓ Ловив вовк, ловив — а колись и вовка
зловять.

Лоша -- вовчій пѣдпалок.

Луб лице — очѣ трѣска.

Лутша одна свѣчка перед собов, нѣжь двѣ
за собов.

Лутша соломяна згода, як золота знада.

Лутша цноша в болотѣ, як нецноша в
золотѣ.

Лутше вѣд разу ковтун з головы збути.

Лутше годовати, як поминати.

✓ Лутше давати, нѣжь брати.

Лутше до ма, нѣжь на празнику.

Лутше з добрым згубити, як з лихим найти.

✓✓ Лутше кривду терпѣти, як кривду чинити.

Лутше мати, як позичати.

✓ Лутше не обѣцати, як слова не здержати.

Лутше око золота, нѣжь камѣнь олова.

✓ Лутше одно око свое, нѣжь чужія обѣ.

Лутше псу муха, як поза уха.

Лутше свое лычко, як чужій ремѣнець.

Лутшій дома горох, капуста, нѣжь на вѣйнѣ курка тлуста.

✓ Лутшій мудрый, хоть лихій, як добрый а дурный.

Лутшій нынѣ горобецъ, як завтра голубецъ.

Лутшій пѣяк, нѣжь дурак.

Лутшій приклад, нѣжь наука.

Лутшій пѣиця, як недбалиця.

Лутшій розмысл, як замысл.

Лутшій розум природжений, як наученый.

Лучилося слѣпій курцѣ зерно, та й то порожне.

Лыком пастернаку не выкопавшь.

Лысе ся теля уродило, лысе изгине.

Лѣвъ не всякому здорѣв.

Лѣвнвый в своѣй хатѣ змокне.

Лѣвнвый двѣчи ходитъ, скупый двѣчи платитъ.

Лѣта упливають як вода.

Любѣмся як братья, а рахуймося як їнди.
Люде не їрут вѣд голоду, але вѣд хлѣба.
Люде о людѣх говорятъ.
Людѣй ся радѣ, а свѣй розум май.
Людська кровця не водиця, розливати не
годится.
Людльки а жѣнки нѣкому не позычай.
Ляда бѣс чоловѣка удре.

М.

Має губу вѣд уха до уха.
Має тилько гадок, що пес стежок.
Мавшь вѣз и перевѣз.
Мавшь рураты дѣдку чубатый!
Макогѣн облизав.
Малà ворона, а великій кусок мяса ковкне.
Малà дѣтина, не выспишься, — бѣльша
дѣтина, не наѣсися — велика дѣтина,
не уберешься.
Маленьке, але важпеньке.
✓ Малѣ дѣти, малый клопѣт — великѣ дѣ-
ти, великій клопѣт.
Мало вкусишь, борше ковкнешь.
Мало го очима не з-ѣв.
Малый з него спасибѣг.
Марусю душо, мыйся, чешися.
Масной бесѣды чоловѣк.
Масти голову, поплювши в руки.
Маханье за битье не рахується.
Маю высѣти за одну ногу, волѣю за обѣ.

Маюся — як голый в терню.

Маюся — як горох при дорозѣ; хто йде
то скубе.

Маю я руки на тоти мѹки.

Медведя коли вчать танцювати, то му
на соцѣлку грають.

Медок солодок, а язычок дере.

Меже двома своїми сокира згнула.

Меже людьми треба бути людьми.

Менѣ з уст, а тобѣ за пазуху шусть.

Милость о голодѣ не сыта.

Минули тїя роки, що розперались боки.

Много зла, коли на єдного два.

Мощный, як с клоча батог.

Мова ся мовить, хлѣб ся ѣсть.

Мовляв кїйсь, або якїйсь. — Мовляв той,
гей той казав.

Мовчанка не пушить, толовоньки не су-
шить.

Мовчене де схочешь, то поставишь.

Мовчи, коли письма не знаешь.

Мовчи, та потакуй.

Мовчи язычку, будешь ѣв плотычку.

Мов щастье такє, як тон курки, що качата
водить.

Молоде, золоте — а старе гниле.

Молодѣсть буйнѣсть, а старѣсть нера-
дѣсть.

Молодый дурный.

Мруть люде и нам то буде.

Московське пожалованье.

Мудрагель, куропатву з-їв, та казав, що
ся вѣдгризла.

Мудра голова не дбає на ляхин слова.

Мудра жона, коли є мѣх муки а другий
пшона.

Мудрый не дастся за нѣс водити.

Мудрый не лѣзе пѣд стѣл.

Мудрый, якбы всѣ розумы поѣв.

Мудрым нѣхто не вродився.

Мудрий головѣ досить двѣ словѣ.

Мудрейшій тепер яйцѣ нѣжѣ куры.

Мужь а жона, то єдна сотона.

Мужь женѣ закон.

Мутить як у греблѣ бѣс, (або) — в селѣ
Москаль.

Муха му сѣла на нѣс.

Мый, чеши, стрѣй и ховай — а потѣм за-
плати кому, щоб' взяв бѣду з дому.

Мы о людех, а люде о нас говорятъ.

Мысли в небѣ, а ноги в постели.

Мысли до суду не позывають.

Мы'смо собѣ свояки — єго мама и моя мама
на одній водѣ хусты прали (або) —
мѣй батько а єго батько коло одної
печи грѣлися.

Мы с тобою, як рыба з водою.

Мышь в голову зайшла, заким зерно знай-
шла.

Мышь не одну має дѣру до ямы.

Мясом хвалится, а вѣн и юшки не ѣв.

Мяхой як пампук — як подушка.

Мѣзинный палець менѣ того повѣв.
Мѣний свату, слѣпу кобылу за носату.
Мѣньба одному панув.
Мѣсто помощи — немощи.

Н.

На Борнса и Глѣба берися до хлѣба.
Набрався богатых, та убогим кидае.
Наважи, надрожи — а жито зійде.
На вербѣ грушки не родятся.
На весѣлю всѣ сваты — на хрестинах
всѣ кумы.
На вовка помовка, а злодѣй кобылу украв.
На воротах слава не висить.
На выбѣр Господн.
Нагадай козѣ смерть, то все буде „мѣ.“ —
Нагадала собѣ бабка, як дѣвкою була.
На галай, на балай.
На голій кости нема що гризти.
На голій толоцѣ тяжело доробитися.
Нагинай гиляку, доки молода.
На гнѣв не запертый хлѣв.
На гнѣв нема лѣкѣв.
На головѣ стрѣй, а коло заду (пробатте)
з лопатою стѣй.
На гроши нема пущиня.
На двох баба ворожила; або вмере, або
буде жила.
На двух стѣлцѣх сидить.
На добрый камѣнь, що насыпле, то змеле.

На другого примова, а о собѣ анѣ слова.
Надуся як пѣвтора нещастя. (або) — як
вошь на морозѣ. (або) — як коваль-
скій мѣх.

Надѣя в Бозѣ, коли хлѣб в стозѣ.

Надѣя в кут скрылася.

Надѣявся дѣд на мѣд, та воды не пив.

Надѣявся дѣд на обѣд, та без вечери лѣг
спати.

Надѣявся Цыган на пироги, та борщу
не їв.

На его видѣ горох дѣдъко молотив.

На едно око слѣпій, а на друге не бачить.

На злодѣю шапка горить.

На зломану шею.

На злѣсть моѣй жѣницѣ, нехай мене бьють.

Най буде бабѣ плескано.

Най буде хоть при людех, коли не на
люде.

Найбы го чорт на глубоке не носив, тобы
вѣн ся не втопив.

Най вже раз той орѣх розгрызу.

Най го злы днѣ добьють.

Найдеса купецъ и на дѣравый горнець.

Най жаба голову здѣйме, то и царь не
поставить.

Най иде своим ладом.

Най и тото здобрѣе.

Най кобыла журнтся, що велику голову
має.

Найлутша спѣлка, чоловѣк та жѣнка.

Найлутше ся своєю пядью мѣрити.

Най не буде вѣд Бога грѣху, а вѣд людій смѣху.

Най слѣпый камѣнь у воду верже, то и видющій не найде.

Най ся твоє меле — не wybierай.

Най ся тобѣ не бажить печеного рака.

Най ся того не бажить, що ся хаты не держить.

Най того рпанув, хто свого не пилнув.

Най у ката, абы була заплата.

Накадив му пѣд нѣс.

На кѣнскій великдень.

На кого Бѣг, на того и люде.

На кого вороны, на того й сороки.

На кони їде, а коня шукає.

На кны — шоб' ся дивовали такі дурнѣ,
як ты.

На круте дерево крутого треба клина.

На ласый кусок найдєся куток.

На леду дурный хату ставить.

На мельника вода робить.

На мои руки найду всюда мѣки.

На мѣд, не на жовчѣ, люде мух ловлять.

На одєн раз не зѣтнешь дерева.

На одній сѣножати и вѣл пасєся и бузько
жабы ловить.

На одним мѣсци и камѣнь порастає.

Напасть на гладкій дорозѣ здыбле.

На перѣд не выривайся, з заду не о-
ставляйся — середины держись.

Напер на мня, як дюг на теля.
На Петра вериги *) розбиваються крыги.
Напійся воды, коли 'сь з-ѣв пѣв бѣды.
Напиши пропало.
На Подѣлю, хлѣб по кѣлю, а ковбасами
плѣт гороженный.
На похиле дерево и козы скачуть.
На пса уроки — на кота помysl.
На Рѣздово обѣйдеся без паски, а про мак,
буде й так, а без олѣю не зѣмлѣю.
На рожен махати — з рогатим боротись.
На свѣй млын воду обертае.
На святого Луки, нема хлѣба, анѣ муки.
На село дурити, бо мѣщане знають, (або)—
бо у нас мѣсто.
На Симеона Юды бонтся кѣнь груди.
Наскочив звѣрь на ловця.
Наскочила коса на камѣнь.
На смерть нема зѣлля.
Насмѣвалась верша з болота, коли огля-
дится, ажъ сама в болотѣ.
Наставилося вовкови в зубы.
На старе смѣтьє вертайся.
На столѣ тарѣлки, напіймося горѣлки.
На стрѣтеніє стрѣтилася зима з лѣтом.
Натер му перцю в нѣс.
На ти сыну рака, набухайся, та молотн.
На тобѣ Данило, що менѣ не мило.

*) 16го Сѣчня.

На тобѣ небоже, що менѣ не гоже.
На тоє коваль клѣщи держить, щоб' го
в руки не пекло.
На тоє курка гребле, абы що выгребла.
Натягався як пес до роботы.
Наука не йде на бука.
Научить бѣда ворожити, коли нема що
в губу вложити.
Научу я тебе в середу кишку їсти.
На фрасунок добрый трунок — не поможе
и трунок, як прійде фрасунок.
На чини возѣ їдешь, того пѣсенку співай.
На чорниім ся хлѣб родить, а на бѣлым
що? ...
На чужій коровай очей не зрывай, а о
собѣ дбай.
На чужѣй нивѣ все лѣпшая пшениця.
На чужім подвѣрю и трѣски бьють.
Нашого поля ягода.
На щастье *вшеляке* май серце еднаке.
Нащо бык навик, на тоє и налѣгав.
Нащо в кирицію воду льяти?
Нащо здорову голову пѣд Євангелію класти.
Нащо свинѣ (не при вас жовлячи) монисто.
Нащо ты другого Бога изываешь, коли
свого мавшъ.
На Яндрія вложи руку в засув.
На языцѣ мѣд, а пѣд языком їд.
На! їджь дурню, бо то з маком.
На Юра-Ивана, на рахманскій (брах-
манскій?!) великдень.

На Юра, як рак свисне.
Не бѣйся чорта, але злого чоловѣка.
Не бити кума, не пити з ним пива.
Не буде Галя, буде другая.
Не буде нас по нас.
Не буде пес голон кости глодати.
Не буде с песього хвоста сита.
Не буде с пса солонина.
Не буде с тон муки хлѣба.
Не буде уже тогды мене голова болѣти.
Не будешь палця лызав.
Не будутся за ним звонь розбивати.
Не будь солодкій, бо ты злыжуть; не будь
гѣркій, бо ты сплюють.
Не було в заяця фоста и не буде.
Не було нам гаразду, тай не буде.
Не вдавайся в сварку, бо будешь битый.
Не вдавайся з апостолами за стѣл.
Не велика рѣчь, шо є в хатѣ пѣчь.
Не видав Гриць нагавиць, то ся вберає,
то розберає.
Не видѣла сова сокола, як уздрѣла, ажъ
умѣла.
Не в кождій водѣ мыло роспустится.
Не вмився до неї.
Не вѣдкотится ябко далеко вѣд яблунѣ, а
хоть ся вѣдкотить, то ся фостиком
оберне.
Не вѣл (шановавши слухи ваші) пердити,
то чоловѣк говорити.
Не все добро, що смакує.

Не все то в середу Петра.

Не все то золото, що ся свѣтитъ.

Не все то правда, що на весѣлю ладкають (спѣвають).

Не все то то правда, що в книжцѣ пише.

Не всякому духу вѣрь.

Не всѣмъ однако дано, одному ситце, другому решѣтце.

Не втне Панько шилом борщу.

Не вчас давшь хлѣба густо, коли зубѣвъ в губѣхъ пусто.

Не выводн вовка з лѣса.

Невѣдомость грѣху не чинить.

Не вѣрь губѣхъ, бо вона часом бреше.

Не вѣрь губѣхъ, положи на зубы.

Не вѣрь жѣницѣхъ, як чужому собацѣхъ.

Не вѣрь кобылѣхъ в дорозѣхъ, бо серед болота скине.

Не вѣрь мужу своимъ очамъ, лише моѣй повѣсти.

Не вѣрь нѣкому, нѣхто ты не зрадить.

Не вѣрь псови, бо ты вкусишь.

Невѣстка скаржится, а на лицѣхъ не змарнѣла.

Не говори пишно, абы тѣхъ на зле не вышло.

Не годенъ того, же ты земля святая на собѣхъ носить.

Не гордун, що дѣстав то ковкнув.

Не грай кѣтка з медведем, бо ты здавить.

Не громадь дудку сѣна, бо загрузнешь по колѣна.

Не гризи з дѣдьком орѣхѡв.
Не грѣй гадюки в пазусѣ, бо укусить.
Не давайся кожному вѣтрови повѣвати.
Не дай Боже з Ивана пана.
Не дай подобы, уйдешь обмовы.
Не далека то Украина.
Не дармо го Бѣг назначив.
Не дасть того добра родина, що зла горѡдица.
Не дбаю о звѣзды, коли ми мѣсяць свѣтитъ.
Не де й бѣвшь, як не по головѣ.
Не дивися на уроду, лише на пригоду.
Не для Гриця паланця.
Не для пса ковбаса, не для кота сало.
Не дѡстане вѡн языка (вѣсти).
Не доросла (выбачте) свиня до коня.
Недосѡль на столѣ, а пересѡль на хребтѣ.
Не до тебе пилося.
Не дри'жь мене приступаючи.
Не жаль плакати, коли в за чим.
Не жаль утопитися у чистій водѣ.
Не женився — не журился; оженився — зажурился.
Не вазнавши бѣды не буде добра.
Не за нас то настало, не по нас перестане.
Не замѣтай чужон хижы, смотри чи твоя заметена.
Не зарѣкайся всего робити — только своего уха вкусити.

Не заспить грушок в попелѣ.

Не затрубить пес як вовк.

Не за тото бито, шо ходила в жито, але
за то, що дома не ночовала.

Не заходи з дѣдѣком в заклад.

Не зачипай гида, не каляй собѣ вида.

Не зачипай Жида, бо готова огида.

Незваному гостю мѣсце за дверми.

Не з вѣка калѣка — не до смерти пан.

Не здоровкай, коли нѣхто ти не кланяєся.

Не злюбив собѣ мѣстця.

Не з одной печи хлѣб ѣв.

Не иде до Петра, ино до Рѣзда.

Не йди борзо, бо на бѣду найдешь; не
йди поволи, бо бѣда на тебе найде.

Не йди дощичку, звару тобѣ борщичку.

Не кажи „злодѣй”, поки 'сь за руку не
схопнв.

Не кажи „гоц”, поки не перескочишь.

Не кайся рано встати, а молодо учити.

Не кіом, то го палков.

Не клади псови палцѣв в зубы, бо вку-
сить.

Не кождый спать, хто хропить.

Не кпите з Микиты, бо Микита сам кеп.

Не кракала ворона, як до горы летѣла,
але буде кракала, як з горы поле-
тить

Не крути, бо перекрутишь.

Не кусай, не стижи и не дыжи.

Не лакомься Грицю на дурницю.

Не лупне так ходак, як чобѣт.
Не лѣзе, не тече, само ся волоче.
Не любить правды, як пес мыла.
Не мав вовк чим — та лыками.
Нема злого — жебы на добре не выйшло.
Нема злон дороги до своѣй небѣги.
Нема кости в языцѣ, можь брехати и
владыцѣ.
Немала баба клопоту, купила си порѣся ;
баба в крик, поросся в квѣк.
Немало чорт ходакѣв сходяв, заким их
позносив.
Нема лѣпшого чоловѣка над мене — нема
гѣршого пса над мене.
Нема лѣса без вовка, а села без лихого
чоловѣка.
Нема над ню и над вѣтову свиню (выбачте
ми сесе слово).
Нема над рыбу линину, мясо свинину,
ягоду сливину а дѣвку Марину.
Нема нынѣ в нѣким правды, йно в Бозѣ,
та в менѣ трошки.
Нема нѣчого без „але“. —
Нема приповѣстки без правды.
Нема роду без выроду.
Нема рыбы без ости, а чоловѣка без злости.
Нема слободы, як на Украинѣ.
Нема смерти без причины.
Нема то ремесло, як лемишь, та чересло.
Нема щастья без заздности.
Нема що в трѣски зберати.

Нема що в коляду класти.
Не мѳг ем тобѳ — ледвы собѳ.
Не могла звабити колачем, а потѳм тяжко
було вѳдбити бичем.
Не може по конях, то по голоблях.
Не можна всѳм губы заткати.
Не можь по кони, то по кульбацѳ.
Не на брехнѳ свѳт стоить.
Не на перед людей, тѳлько по перед люде.
Не нынѳ с поминком — не против ночи
згадуючи — не прудком кажучи.
Не обертай kota фостом.
Не оден пес Гривко.
Не женишься, поки ты не оббрешуть.
Не оstri ножа, доки 'сь не зловив барана.
Не паде грушка далше вѳд лнстя.
Не переливки.
Не печалься утром, бо утро тобою.
Не пирожися, коли 'сь не пирѳг.
Не писанїи рукавы скачуть, но сыте че-
рево.
Не пытай „чїй я?“ — но пытай „що я?“ —
Не пуши, головки не суши.
Не пытай „як ся маєшь?“ — посмотри то
пѳзнаєшь.
Не пышно, абы затишно.
Не плакавбы слѳп, кобы выдѳв свѳт.
Не платить богатый, але виноватый.
Не плачь за жѳнкою, буде другая.
Не плюй у воду — лучится напиться.

Не по́дешь по добрі́й волѣ, то по́дешь по
неволѣ.

Не поберѣгши тѣла и душу погубишь.

Не позычай, злый обычай, як вѣддає,
то ще лає.

Не позычай у сусѣда розума.

Не показуй пугачевн зеркала, бо вѣн сам
знає, що красны́й.

Не помажешь — не по́дешь.

Не поможе кадило, коли бабу сказило.

Не поможе вороновн мыло, ани вмерлому
кадило.

Не приказка, але правда.

Не присувай соломы до вогню.

Не продавай вовка, аж го забьєшь.

Не пхай палцѣв меже дверѣ.

Не пхайся, де тя не треба.

Не рада коза торгу, а куры весѣлю, та
мусять.

Не рад хлоп, що дѣстає в лоб, ще ногою
дригає.

Не рѣвняйся свиня (выб.) до коня, бо
шерсть не така.

Не робив Жид на хлѣб, та и Цыган не
буде.

Не роби з губы холявы.

Не родися красны́й, но родися щасны́й.

Не святін горшки лѣплять.

Не с кіом ся вырвало, нѣкому в лоб не
дало.

Не скропишь того свяченев водов.

Не скупѣсть, але лихая сила.

Не солоне, як трава.

Не спитавши перше б р о д у, не лѣзь прям-
цем в воду.

Не стала шкура за выправу.

Не сягай через крупы до пшона.

Не такій чорт страшный, як го жалують.

Не тебе беру Тацю, тилько твою працю.

Не тилько свѣта, що в вѣкиѣ.

Не тилько їды, килько бїды.

Не тогды коневн вѣвса, коли вѣн дивится
до пса.

Не тогды коня сїдлати, коли на него сї-
дати.

Не тогды меча шукати, коли ся треба по-
тыкати.

Не тогды хорта годують, коли на ловы
їдуть.

Не той злодїй, 'же вкрав, але той, 'же
сховав.

Не той козак, що зборов, а той, що вы-
вернувся.

Не тому прїсно, що не кисло, ино тому,
що не росчиняно.

Не то сирота, що роду не має, а то сиро-
та, що долѣ не має.

Не тра стару клопотати, стара знає, кому
дати.

Не трать ча су, поки бритвы голять.

Не треба Бога о дощ просити, буде вѣн,
як станем косити.

Не треба все на нѣжки ставити.
Не треба с тим жартовати, що болить.
Не тримай з панами спѣлки, бо як твоє
довше, то втнуть, а як коротше, то
натягнуть.
Не тягни пса за хвѣст, бо тя вкусить.
Не увѣришь, поки сам не змѣришь.
Не умен до дваццять, не жонат до
трійцять, не богат до сорок, кру-
гом дурак.
Не умераютъ старін, але часовін.
Не умер — болячка го вдавила.
Не уродить сова сокола, ино такє, як
сама.
Не уроком — не уроченьки.
Не утѣкав пес вѣд колача, але вѣд бича.
Не учися розуму до старости, але до
смерти.
Нехай буде гречка, най не буде суперечка.
Нехай гуляє молодь... бѣльшь копы ли-
ха не наробить.
Нехай и коза знає, коли свитав.
Нехай ся прѣчь каже.
Нехай тоти плачуть, що нам зле зычуть.
Не хапанка на Иванка.
Не хапайся дурницѣ, не будешь седѣв в
темницѣ.
Не хвалися иудрый мудростію, нѣ силь-
ный силою.
Не ходить о наѣдок — лише о покушаньє.

Не хотѣли Жинди ѣсти манну, найже з-ѣ-
дять дѣдка.

Не хочу — дай сюда; не треба — здасться.
Не чудно, що кôнь здох, але хто дав псам
знати?

Не чим то ѣ так величають — за зуля, за-
зуля!

Не шкодить бѣльмо оку, лише що не ви-
дять.

Не штука дати, коли є з вôдки брати.

Не штука писати, коли є що дати.

Не штука розкинути, а штука зôбрати.

Нещаслива година, як лиха родина.

Нещасливість свѣта, збавилося лѣта,
прійшла зима, тай хлѣба нема.

Нещастье нѣколи само не приходить.

Не щодень великдень. — Не щодня брѣдня.

Не щодня можна сѣяти, зберати.

Не ѣв — замлѣв; наѣвся — розболѣвся.

Не ѣсть пан дяк гусей.

Нôс выше губы носить.

Нôчь нѣкому не спрієв.

Нове ситце на клинці, а старе пôд лавою.

Нового не запроважай, старовини дер-
жись.

Нога ногу пôдперає.

Ноги собѣ скалить, а чоботы на кію носить.

Носится, як баба зо ступѣром. (Казка).

Нужда бы тя побила (не на вас показуюче).

Нужда закон ломить.

Нужда мовчати не вмѣє.

Нѣ Богови свѣчка, нѣ чортовн ожух.

Нѣ взад, нѣ вперед.

Нѣ в кут, нѣ в дверѣ. —

Нѣ вѣд сонця, нѣ вѣд мѣсяця.

Нѣ ворон кости мои туды не занесе.

Нѣ в сих, нѣ в тых, як собака в човнѣ.

Нѣ в три, нѣ в штыри — нѣ в пять, нѣ в девять.

Нѣгде мѣсця не загрѣе — такій непосе-
дуцій.

Нѣ дар, нѣ купля.

Нѣ до Бога, нѣ до людей.

Нѣ з губы мовы, нѣ з носа вѣтру.

Нѣкому на чолѣ не написано, щѣ вѣн.

Нѣкому сама птаха в руки не вскочить.

Нѣм дѣтина запѣла, когут духа спустив.

Нѣм пироги будуть, то баба умре.

Нѣм сонце зійде, роса очи выѣсть.

Нѣм товстый схудне, то худый здохне.

Нѣмый як рыба.

Нѣ пес, нѣ баран.

Нѣ писати, нѣ читати, а хотять за короля
обибрати. (Казка).

Нѣ плуга, нѣ ролѣ, выспися до волѣ.

Нѣ се, нѣ те.

Нѣ с сього, нѣ с того, берь за лоб оден
другого.

Нѣ сѣло, нѣ пало, дай бабо сало.

Нѣ сюд, нѣ туд. — Нѣ так, нѣ сяк.

Нѣхто не вѣдає, як хто обѣдає.

Нѣхто не знав — лише дѣд, баба и цѣла
громада.

Нѣхто сороцѣ с пѣд хвоста нѣ выпав.

Нѣчого не знав о божім свѣтѣ.

Нѣчого не роби, лише Пилипа жени.

Нѣчого собѣ не виний'смо, йно добре слово.

Нѣ швецъ, нѣ мнецъ.

Нѣщо бабѣ по едвабѣ.

Нѣ юшки, нѣ петрушки.

О.

Обійдися Андрушка без того окрушка.

Обійдися великдень без гречанон паски.

Обійдися в недѣлю без свяченого.

Обійдися цыганське весѣлье без марцы-
пана.

Обійшовся, як Сахно в церквѣ.

Обложився дѣтьми, як дѣд онучами.

Обома руками дати.

О бѣду не трудно.

Обѣцяв Бѣг дати, але казав чекати.

Обѣцянка, а не данка, дурному радѣсть.

О вовку помовка, а вовк у кошарѣ.

Оглядайся на заднѣ колеса.

Огонь а вода добрі служити, але лихн
пановати.

Огонь з водою нѣколи не погодишь.

Огонь святой — мститси, як го не ша-
нуешь.

Одже ту сук — тай годѣ.

Оженився, на чотыре вѣтры, а на пятый шум.

Ой дружба, дружба! гѣрка твоя служба.
Ой жур, мати жур, лѣпшій Русин, як Мазур.

Ой не втне Панько тѣста, бо ячмѣнне.

Ой так, тай не як, де урода, там и смак.

О нашу то шкуру ходить.

О Николѣ, тай нѣколи.

Орел не пристає з воробцями.

Орѣх, вѣл и не вѣста одним духом жиють,
нѣчого доброго не чинять, коли их не бють.

Остатня рѣчь вовком орати.

Остричь зубы, як кѣт на сало.

От бѣда — тай годѣ.

Отець по батькѣвськи побѣе, по батькѣвськи й помилує.

Отечество на языцѣ, а в серци *облуда*.

О тѣй добѣ — кождый собѣ.

От так по козацки, нема хлѣба, їсти пляцки.

О умерлим добре вогори, а нѣ, то мовчи.

Очѣ бы їли, а губа не хоче.

II.

Пан Бѣг дав купця, а чорт розгудця.

Пан Бѣг старый господарь.

Пан добрый, як отець, взяв корову и скопѣць, а панѣ, як мати, казала теля взяти.

Пан с паном, а Иван з Иваном.

Паничъ — не знав ничъ, но едно письмо,
тай то му з головы вытрѣсло.

Паничъ — що украв бичъ.

Пан лупить хлопа, як скопа, а дѣдько
пана, як барана.

Пан на тронѣ, а хлоп на ослонѣ.

Панська ласка до порога.

Панське око коня тучить.

Панство в головѣ, а воши за комнѣром.

Пан хорошій, та нема грошій.

Паны бьются, а мужикѣв боки болять.

Паны скубутся, а по́дданных чубы болять.

Паны, як дурнѣ, що хотять, то роблять.

Панѣ, на цѣлѣ сани, та ще й ноги высять.

Пек-пеком нема що їсти.

Пек ти осина — ги на тя — пропавбы'сь,
не снив бы'сь ся.

Пеня московская.

Перед неводом рыбы не ловлять.

Перед обѣдом не вадить, а по обѣдѣ за-
гладить.

Перезувся в сѣчку.

Перейшов вже скрѣзь сито и решето.

Перейшов на дитинячій розум.

Переплив море — на березѣ утонув.

Перехрестися, та влѣзь в болото.

Первого торгу не пускайся.

Перше коло чо бѣт ходив, а теперка не
знав, як в них ступати.

Першій килишок, як по леду, другій, як
по меду, а за третій не пытай, лише
давай.

Перші коты за плоты.

Пес бреше, вѣтер несе.

Пес бреше на сонце, а сонце свѣтитъ.

Пес бреше, пан ѣде.

Пес здохлый не кусав.

Пес на кости лежить; сам не ѣсть и дру-
гому не дасть.

Пес не з-ѣсть не повалавши.

Пес пса ѣсть, коли ся ѣсти хоче.

Пес псу - брат.

Песя мати не загине.

Печені голубы не летять до губы.

Пій, а не бій.

Пилнуй носа свого, а не кожуха мого.

Писав, писав — чим? запечатовав.

Пытався чорт бабы: „Що о Бозѣ люде го-
ворять?“ — „Славлять, величаютъ.“ —
„А що о менѣ?“ — „Якось вас дуже
на зубы взяли.“ —

Пыталися дѣдка, чим бы хотѣв бути? —
„Окомонскою кобылою, мелника кур-
кою, або панскою мамкою.“

Пытатися кума - розума.

Питьє, пожитьє.

Пищить, як каня. (Або) — як дѣдко в гра-
довій хмарѣ.

Пье на вовчу шкиру.

Пье, як по оселедци.

Плаче, як роба в неволѣ.

Плачте очи — видѣли 'сте, що 'сте купували.

Плете дубы, як на палилѣ. — Плете ба-
ңе люки.

Пливає, як пампух в олѣю.

Пѣди до Кракова, всюда бѣда однакова.

Пѣди за Бескиды, не збудешся бѣды

Пѣди и за Карпаты то треба бѣдовати.

Пѣди з дурнем на раки, а вѣн ловить
жабы.

Пѣди псе, укуси мене, а потому бѣды не
збудешся.

Пѣду до церкви, але не буду молитися.

Пѣзнав, куда стежка в горох.

Пѣзнав свѣй свого.

Пѣзнає и коза, коли полудне.

Пѣзнай грача, не партача.

Пѣзнати вовка, хоть в баранѣй шкирѣ.

Пѣзнати ворону по пѣрью.

Пѣзнати дурного, по смѣху його.

Пѣзнати з мовы, як он хто головы.

Пѣзнати пана по холявах.

Пѣзнають хлопцѣ и в калній сорочцѣ.

Пѣлтя нѣхто не мастить.

Пѣрвався, як з мотыкою на сонце.

Пѣсла нѣ сѣкуть, нѣ рубають.

„Пѣшла бы ты за муж?” — „Та бы ся пѣ-
шло.” — „Мавшь ты що?” — „Табы ся
знайшло.” — „А робила бы ты?” —
„От! розговорили 'сте ся.

Пѣшла вго псалтыра на перець.

Пошла по сыр, а в хатѣ пожар — пошла
по масло, а ѣ в печи погасло.

Пошли дурного, за ним другого.

Пошли дурня — то сам дурнем зѣстанешь.

Пошло му по носѣ.

Пошло поле в лѣс.

Пошло щастье в лѣс по прутье.

Пошов в лозы пасти козы.

Пошов до головы по розум.

Пошов дѣд на жебры, та не мав в що хлѣ-
ба класти.

Пошов, як богачевн (або: бѣдному) по
смерть.

Пошов, як рак по дрѣжджн.

Поберѣмся небого, в тебе мало, а в мене
н того.

По бородѣ потекло, а в рот не попало.

Повело му ся, як с Петровон днинн.

Поволи хлопчику, раз хлѣба, два разы
борцику.

Поганому за шостак.

Погорѣлецъ — хлѣб з-ѣв, а солону спалив.

По добрій хвилѣ лихую ждай.

Показався — тай сховався.

Показуе грушку на вербѣ.

Показуе дорогу, а сам в болото лѣзе.

Поки дѣда, поти хлѣба.

Поки Василя, поти весѣлья.

Поки мѣшка чують, поти шанують.

Поки не упрѣтн, поти не умѣтн (або
уздрѣтн).

Покинь живе, та шукай умерлого.

Покинь сани, возьми вѣз.

Поки плѣши, поти кныши.

Поки ся дѣвка не вѣддасть, то и псови
води подасть; а скоро ся вѣддасть,
то и собѣ не хоче.

Поки три-пять (недѣль по Рѣздвѣ) не ми-
не, то тепла не буде.

Поки щастье плужить, поти пріятель
служить.

Покора стѣну пробивае.

Покрасиѣти, не покрасиѣе, а подобриѣти
подобриѣе.

Половина свѣта скаче, а половина плаче.

Помагае, як мертвому кадило.

Помастив му медом пѣд нѣс.

Помагайбѣг — Бодай здоров.

„Помагайбѣг Гриню.” — „Копаю пане
глину.”

По нитцѣ дѣйдешь клубка.

По нѣмецки нецки, по польски корито.

По обѣцянкѣ треба швидкого коня.

По оченаши, напіймося по чашѣ.

Попамятаешь московскій мѣсяць.

По парѣ, по парѣ, а з заду два.

Поправився с печи на лоб.

Порѣзняв горы з долинами, а богатых з
убогими.

По роботѣ пѣзнати майстра.

Порожня бочка гучить, а повна мовчить.

По смерти нема покаяна.

По смѣху плачъ наступає.
Постава свята, а *сумлѣньє* злодѣйскє.
Постигло му в пятах.
Постимо як Рахмане. *)
Поти добро, поки мокро.
Поти ягнятка скачуть, поки мати видять.
Потрѣбный, як дѣра в мостѣ.
Похвала з власнои губы не поплачує.
Почухрайся, де ты не свербить.
По швѣ му ся поре.
По ярмарцѣ лихій торг.
Поѣхала Гася, тай вернулася.
Правда в очи коле.
Правда розмыслу не потребує.
Правда, як двѣ.
Правда, як олива на верх выйде.
Правдою цѣлый свѣтъ зійдешь, а неправдою, анѣ до порога.
Працює, як чорный вѣл.
Прибери пенька, то стане за Сенька.
Прибери пня, дай му имня, и з него буде чоловік.

*) Рассказуютъ, що є люде (народ) далеко десь на сход сонця за чорными морями, котрі звется Рахмане. Они суть у Вога щасливіи — дуже твердо постять, лише раз в рік на великдень мясо їдять. А великдень рахманскій (кажуть) припадає на переполовлення (25го дня по наших великодних святках), коли шкаралупа свяченого яйця вбѣ нас аж до них через море запливе. — Чи не є то яка темна повѣсть о Брамахах Индійских, або вѣдав память колишньої связи нашего народа з далеким востоком, або знать походженія Словен из Индіи! ? —

Прибудь щасть в, розум буде.

Привикай до господарства з молоду,
не будешь знав на старість голоду.

Пригоди учать згоди.

При готовій колодцѣ добре огонь класти.

Придаток не стоить за даток.

Прийде и на пса колнсь зима.

Прийде коза до воза, скаже „мє.”—

Прийде кумець на обѣдець, а ложки не
буде.

Прийде лѣто, то в розманто, прийде зима,
то хлѣба нема, и чоботы ледащо
и робити нема що.

Прийшла свиня (выб.) до коня, тай сказала:
„Ось бо я румак.” — А кѣнь вѣд-
казує: „И ноженъки тоненькѣ, и у-
шенька клапоцькѣ, и шерсть не така,
и сама як свиня.”

Прийшов гѣсть, та на голу кѣсть.

Прийшов — нѣ ситця, нѣ решѣтця.

Прийшов по хвили — вже мыски помыли.

Прийшов хтось, тай взяв щось, пѣшов бы'м
за ним, та не знаю за ким.

Прийшов, як слѣпій до фарбы.

При компаніи дався Цыган повѣсити.

Прилип, як пьяный до плота.

Прилип, як слѣпый до тѣста.

Приложи руку — бо рука не кума.

Прилѣпив, як горбатого до стѣны.

При мнѣ мого не бій.

Припав му до смаку, як муха до меду.

Природу тяжко одиѣнити.
При своей небозѣ добре и в дорозѣ.
Присхло, як на псови.
Притяли му крыла.
Причѣли кобылѣ фѣст.
Продав пса за лиса.
Про одного жовниѣря вѣйна буде.
Прозьба панська рѣвно з наказом ходить.
Прозьба стѣну перебѣе.
Промый чоло, чи не дасть Бѣг чого?..
Промѣняв ремѣнецъ на лычко.
Пропав батько з дурными сынами.
Пропав Козак з дудами.
Пропав, як пес в ярмарок, (або) — як камѣнь у водѣ.
Просили — не хотѣв, казали — мусѣв.
Проси, як наибѣльше, а берн, що дають.
Просто з моста на бѣгущую воду.
Пси выють, а мѣсяць свѣтитъ.
Пси му за ухом выють.
Псови очи, а чортовн душу запродав.
Псѣ голоса не йдуть на небеса.
Пуста голова анѣ поснѣве, анѣ полысѣе.
Пустив Бѣг Микиту на волокиту.
Пустився на хехкѣй хлѣб.
Пусти пса пѣд стѣл, вѣн лѣзе на стѣл.
Пусти уха меже люде, то цымало учувшь.
Пѣу на землю, закни ся оженю.
Пхався, як до свяченои воды.
Пяни а дѣти и нехотя правду скажуть.
Пяный на все зѣзвальяе.

П'яний свѣчки не поставить.

П'яний собѣ розум вѣдберав, а Бѣг му и-
знов дав.

Пятами наживати.

Р.

Рада бы душа до раю, та в грѣхи не пу-
скають.

Рада бы мама за пана, та пан не бере.

Радся другого, а смотри своего.

Раз, два не поможе, то десѣть поможе.

Раз мати родила, раз гинути треба.

Раз тилько козу на лѣд нагнати можна.

Рана загонться, але зле слово нѣколи.

Рано встати, треба ся вмити й росче-
сати.

Ранок панок.

Рані пташки зубы терелять, а пѣзніи очі.

Раховати сыр, масло, то и пироги не
ѣсти.

Рахуй грошѣ с тиха, не зазнаєшь лиха.

Рація рацієв, а шкода шкодов.

Рѣздво ялобы ся, а великдень не снів
бы ся.

Робив — на себе ся дивив.

Рогатин *) — Богови побратим.

*) Мѣстечко в Бережанским обводѣ над потоком Гни-
лою Липою, колись було заможне.

Роди бабо дитину — а бабѣ сто лѣт.
Роди бабо дитину, будешь панянкою за
годину.

Родом куры чубатѣ.

Рожа н межи кропивою зѣстане рожею.

Розгнѣвався — муха му на нѣс сѣла.

Роззявляе губу жаба на вола, але го не
з-ѣсть.

Розлетѣлися, як липове клинѣ.

Розмова, як гуся с пацятком.

Розмова, як с кобылою в болотѣ.

Розумный пѣд стѣл не ляже.

Розуму богато, а грошей мало.

Розуму до головы нагнати.

Роскѣшь творить бѣль; як приходитъ
смакуе, як вѣдходитъ катуе.

Роспустився, як цыганська пуга.

Роспустне житѣ в молодости, прино-
сить хворобу на старіи кости.

Россвѣтив му свѣчку, що аж з очей искры
летять.

Росмѣявся так красно, як бы пекла не
хотѣв.

Росстанѣ з милым смерти ся рѣинав.

Росте, як з воды, (або) — як на дрѣжджох.

Рости псу трава, коли мого коня нема.

Росчесав ѣй косу до вѣнця. *)

Рубай коло сука, треба раз в сук.

Рука кожда к себѣ горне.

*) Извѣн сю.

Рука руку мые, абы обѣ були бѣли.
Руки бѣли а сумлѣнье чорне.
Рушив розумом, як здохла теля хвостом.
Рыба в водѣ, а їсти їй годѣ.
Рыба рыбою живе, а люде людьми.
Рыба, свинина не потребує вина.

С.

Савка в кут, коли гостѣ сут.
Сам блудить, а других судить.
Сам бык землю борикає, и на себе кидает.
Само ся дає, коли є.
С а н н а їзда, ангелская їзда, але дѣдчій
 выворѣт.
Свиня (шановавши слухи ваші) квичить, а
 в плѣт лѣзе.
Свиня (выбачте) мѣх дре, и сама реве.
Свинѣ (выб.) не до поросят, коли ю смалят.
С в ѡ ї дѡм не ворог, коли прійдешь, то
 прійме.
С в ѡ ї менѣ не милый — а при мнѣ го не бій.
С в ѡ ї, не свѡ ї, не лѣзь в город.
С в ѡ ї своему завсѣды рад.
С в ѡ ї хоть не заплаче, то ся скривить;
 хоть ся не скривить, то не высмѣе.
Свое взяв, тай прав.
Свое не видить пѡд носом, а чуже пѡд лѣсом.
Свое святое — чуже найсвятѣйше.
Свои люде не Татаре, не дадутъ за-
 гибати.

Свѣдчится Цыган своими дѣтьми.

Свѣт скаче — свѣт плаче.

Свѣт собѣ завязала.

Свѣт, як банька, а люде як мухи.

Святый спокою, гаразд с тобою.

Се бѣда, мама Гриця привела, та не знаѣм,
як звати.

Сей свѣт позыченный.

Сей свѣт, як маковый цвѣт.

Сербай, не дбай, хоть рѣдкѣ, абы богацько.

Середа по ст, не треба губы мастити.

Сердитая собака, новковн корысть.

Сердится, якбы му пес ковбасу з-ѣв.

Серцем люби, а руками трясн.

Седи в хатѣ, не рыпайся.

Седи грыбе, зак' ты хто здыбле.

Седи, та грѣйся — плачь, та втерайся.

Сидить, як у-бога за дверми.

Сидить, як на ножах. (або) — як на жару.

Сидить, як чорт на грошах в болотѣ.

Сик, пик на помело, коли воды не було.

Сила без головы шалѣе, а розум без си-
лы млѣе.

Силованым коньом не доробишься.

Силоваными очима не можь ся довго дивити.

Сирота — а губа як ворота.

Скажене (хрань Боже) лише слѣпе зара-
зливе.

Скаче, як дѣдько.

Скаче, як теля на посторонку (на упонѣ).

Скачи враже, як пан каже.

Скачу, як хлѣб зобачу.

Скира на чоботы, язык на пѣдшвы.

С кого ся насмѣхають, с того люде бу-
вають.

С конем не грай, невѣстѣ не улѣгай,
грошей сам не ховай, колн не хочешь
шкоды мати.

Скорій як черепаха.

Скулився, стулився гн пес, ще й хвѣст
пѣджав.

Скупый два разы тратить.

Скупый не глупый, щодрый не мудрый.

Скривився, як середа на пятницю.

Скрыпливе колесо довше ѣздить, як нове.

Слава бы ти пропала (нехай ся прѣчь каже).

Слабому животови и пироги завадять.

Сливка — слинка, грушка — минушка, рыба
— вода, хлѣб голова.

Слова до рады — руки до звады.

Слова маснѣн, а пироги пѣснѣн.

Слова не полова.

Слова шкоды не нагородять.

Слово вылетить горобцем, а вернесь волом.

Служба вольности не тратить.

Служба не дружба.

Слухай богато, а мало говорѣ.

Слѣпый невидющого водив, та оба в яму
повпадали.

Слѣпый хромоу доганяє.

Слѣпый — хто через решето (або — далше
вѣд носа) не видить.

Смаку — як в печенім раку.
Смаруй хлопа лоіом, а вѣн смердить гноіом.
Смерти не треба шукати, сама прійде.
Смерть а жена вѣд Бога призначена.
Смерть за плечима, а бѣдѣ весѣлье.
Смерть лести не знає.
Смерть не переберає.
Смотри желѣзного кѣлка, а не срѣбного.
Смотри кѣнця кождїй справѣ.
Смотри, мовчї — а своє роби.
Смотри себе — буде с тебе.
Смуток бы на тя темный, та чорный упав!
(не до вас кажучи).
Смѣйся смѣшку — дам ти кишку.
Смѣлый, як за плотом.
Снувся ми перед очи, як в день так в ночи.
Сѣль омаста — масло окраса.
Соб быцю коло плота, яка плата, така
її робота.
Сова хотьбы лѣтала по пѣд небеса, то со-
колом нѣколи не буде.
Сокира, мотыка, топорєць — сорока, во-
рона, воробєць.
Сокира остра, мотыка її сестра.
Соломяным слугою нѣхто не доробився.
Соломяный парубок золоту дѣвку бере.
Сонце бы тя побило (нехай ся прѣць каже).
Сонце свѣтитъ, дощик крапить, чарѣв-
ниця масло робить.
Сонце ся в морѣ купав — сонце спочило.
Сорока горѣла, бо пнї хотѣла.

Сорока скрегоче, гостѣ каже.
Сором стер собѣ с чола.
Сорочки не має, а женитися гадає.
Сорочку выкупив, а сукман заставив.
С палця собѣ того не выссав.
С панамн рѣдко, а з дурнями нѣколи не
приставай.
Спаньем голоду не перебудешъ.
Спанье не дасть монье.
Спасѣвка ласѣвка, а петрѣвка голодѣвка.
Спасся як медвѣдь.
С перцем, чи не с перцем, коли с щирым
серцем.
Спився як Беля (Бейла *).
Спи доню — най ти доля росте.
Спить сова, тай куры бачить.
Снить, якбы шовком шив.
Сплющій пес не угонить заяця.
Спѣлка двох годов.

*) 1188 Беля король угорскій, буцѣи в помѣчь прогнаного Кнзя Галицкого Володимира Ярославича, пѣдступив с сильнымъ вѣйскомъ пѣд Галичь. Галичане по удаленію своего Кнзя Романа Мстиславича Володимирского вѣтворили врата Уграмъ. Беля увергъ Кн. Володимира в темницу, а осадив на княжескомъ престолѣ сына своего Андрея, котрый загостившися беспечно, пановавъ насильно надъ Галичанами; доки Кн. Володимир не утѣи из неволѣ, и (1190) с помѣчью Казимира Справедливого не приступивъ пѣд Галичь. Тогдѣ Галичане выгнали Угрѣвъ и з радѣстію прійняли своего родимого князя. По тѣмъ то Беля осталась приповѣдка.

Прим. Изд.

С повного лехко брати, хочь убывае, не
так знати.

Спокôйный, як кобеля за возом.

Спомôгся дѣд на обѣд, а баба на кисѣль.

Споможн сиротѣ, выколе ти очи.

С прибудку голова не болить.

С пустон студолы не вылетить хнба сова.

С пѣсни слôва не выкидають.

Срѣбло, золото тягне чоловѣка в болото.

С слѣпого, глухого, нѣмого найлутшій чо-
ловѣк (мужь).

С старецького сына не буде добрый газда.

Ставився як лев, а згинув як муха.

Ставится, як окунь протѣ водѣ.

Став ми костев в горлѣ — сôлю в оцѣ —
хрѣном в носѣ.

Став не свôй. — як укупанный. — як опа-
ренный.

Стало на юшку, а нестало на петрушку.

Стара панѣ все то шів, то поре.

Стара правда н старе вино завсе добре,
але не стара дѣвка.

Старого лиса тяжко зловити.

Старый, а не росте.

Старый, а храмае.

Старшій Галичъ вôдо Львова. *)

*) Львôв, ныѣшняя столица королевствъ Галиччи-
ны и Володимирщины над потокомъ Полтвою,
построенъ Львомъ Даниловичемъ, княземъ руськимъ
около 1270 года; а Галичъ, давнѣйшая столица
княжества, уже стоялъ 1140 года, коли Володи-
мирко Володаровичъ Князь Теремовельскій перенѣс

Старшій Гриць як Парашка.
Статок робить достаток.
Стереже го, як ока в головѣ.
Стереженого Бѣг стереже.
Стережися того, же не має нѣчого.
Стережися того, кого сам Бѣг назначив.
С тлустого мяса тлуста и юшка.
С тобою говорити, гороху наѣвши.
Сторонить вѣд нього, як вовк вѣд сѣти
Страх бѣльшій вѣд переполоху.
Стриже и голить.
Стрижи, не обберай.
Стругав, стругав, тай перестругав.
Ступай з дороги, бо їде безногий.
Судна дѣржавого нѣхто не наповнить.
Суд сквапливый рѣдко буває справедли-
вый.
Сукманка не мамка, коли ся їсти хоче.
Сук на сук.
Суша ложка губу дре (рот дере).
Сухій марець, мокрый май, буде жито
кобы гай.
Схилився по полѣно, та стояк собѣ колѣно.
Сховай, що не вадить.
С чим ся обходимо, тоє до нас лепше.
С чужим и на серед села розставайся.
С чужого злого учися свого.
С чужого коня и серед калябухи злѣзай.

свою столицю из Теревовлѣ до Галича. — Чують
ще нинѣшнѣ підупалии Галичане достойнѣсть своего
города.

Пр. Изд.

С чужон торбы хлѣба не жалуютъ.
Сыр тилько в ѳдкладаный добрый.
Сытый голодному не вѣрить.
Сытый голодному не товаришь.
Сѣв каменем.
Сѣв як на леду.
Сѣв вѣтер, вѣтром жити буде.
Сѣльска собака най ся меже двѳрским не
мѣшав.
Сѣмь лѣт го не бачив ем, бодай ем го був
нѣкды не бачив.
Сѣмь лѣт мак не родив, а голоду не вчинив.
Сѣмь лѣт хробак в хрѣнѣ зимовав, а сма-
ку не зазнав.
Сѣмь миль нѣшки для одной кишки.
Сякій такій, абы був, абы хлѣба роздобув.
Сяк так, абы выжити.
Сяк так, абы не по людськи.

Т.

Така правда, як вошь кашле.
Так бы'сь чув звоны.
Так го люблять, як пси дѣда.
Так дбає, як пес о пята ногу.
Так тепло, аж пара кости ломить.
Таке цѣкаве, аж бульки з носа лѣзуть.
Такій добрый, нно го до сердца прикладай.
Такій жвавый, якбы з ока выпав.
Такій красный, якбы го з воску ульяв.
Такій способный, як вѳл до карнты.

Такий страх, що ажь сорочка полотном
стала.

Таким ся рогом чешин, яким дѣстанешь.

Так кравець крав, як му сукна став.

Так мама казали.

Так моя добра хата, як твоя кѣмната.

Такой бѣдному нѣколи нѣчог' не мати

Такои ласки найду и в Парашки.

Так пише, як мак сѣе, прійде читати, як
в розѣ не знае.

Так ся доробив, як сѣль на окропѣ.

Так ся зателепав, як Жид.

Так ся тебе бою, як вторѣчного сиѣгу.

Так ся хлѣб удав, щоб' ся кѣт за шкуру
сховав — закалець на палець.

Так тому рад, якбы му пси обѣд з-ѣли.

Так то поможе, як сухому попѣл.

Так то правда, як пси траву ѣдять.

Таку Бѣг коляду дав.

Там де великѣ вѣкна, богато свѣтла, а ма-
ло правды.

Там де сирота зѣстатися мае, лутше абы
камѣнь вирѣс.

Там макогѣн блудить, де макитра рядить.

Там ся лѣниво працюе, де пожитку не чует.

Тане м'ясо пси ѣдять.

Танець не робота, хто не вмѣе, то *сром-
моща*.

Твердый Русин. — Тверда Русь, все ле-
ребуде.

Тебе и святыи Петро не загрѣе

Телиця яловая.

Теля не знався на пирогах.

Тень, тень, абы збути день.

Тепле ваше паноньку слово.

Тепло як в бани.

Тепло, як за лихим паном.

Тернина грушок не родить.

Терпить го, як соль в оцѣ.

Тилько воску и ладану.

Тилько гадок, що в решетѣ дѣрок.

Тилько до Ильѣ добрин рон, а по Ильѣ
повѣсь роя на гилѣ.

Тилько свѣтла и кадила.

Тилько ся журить, як кобыла звернувши
в болотѣ.

Тимто прѣсно, що не кисло.

Тинды-рынды за три грошѣ.

Тиха вода береги ломить, а быстра тамув.

Тихо, як мак сѣе.

Тобѣ смѣх, а менѣ плач.

Товаришь мовный в дорогѣ стоять за вѣз
смазованный.

Товчесь як Савка по пеклѣ.

Тогды бы'м ты видѣв, коли свою потылицю.

Тогды вѣн буде богатым, як пес рогатым.

Тогды дали хлѣба, як зубѣв не стало.

Тогды дорога спѣшна, коли розмова по-
тѣшна.

Тогды коваль зелѣзо кує, коли горяче.

Тогды лыка дри, коли ся деруть, тогды
дѣвку дай, коли беруть.

Тогда любить и сват, коли ся добре має
брат, а коли бѣдний, то забуде и
брат рѣдний.

Тогда мама бѣду знає, коли малую дитину
має.

Тогда мама дурна, коли дитина мала.

Тогда ми губы лыжи, коли чорніи.

Тогда скупі, коли на дни.

Тогда су сѣд добрый, коли мѣшок повный.

Тогда то буде, як на долони волосѣ вы-
росте.

Тогда у сироты великдень, коли сорочка
бѣла.

Того и чорт в ступѣ не потрафить.

Того шукає, що не положив.

То его права рука, (або) — праве око.

То мене нѣ свербить, нѣ болить.

То му так потрібно, як лысому гребѣнь,
слѣпому зеркало, а глухому музыка.

То не вчислѣ.

То не до шыги.

То не з Гриньом справа.

То не певна, то хитра иташка.

То пустіи слова, але правды в них нема.

Торкни в стѣл, то ся ножицѣ вѣдзовуть.

То ще тогдѣ дѣлося, як шкиряні грошѣ
на свѣтѣ були.

То язи с пекла родом.

Тра знати по чому локоть.

Тра йти в свѣт за очі.

Трафив го в седно.

Трафив з дощу під стрѣху.

Трафив на злый раз.

Трафив своїй на свого.

Трафилось слѣпий курць бобове зерно, и
тым ся удавила.

Треба го, як пятого колеса в возѣ.

Треба довго калатати, щобы бабу ошукати.

Треба му в сѣмь пасом воду освятити.

Треба рано встати, абы его ошукати.

Треба розумом надточити, де сила не
зможе.

Треба сесе в коминѣ записати.

Треба шести, абы звести (лѣнивого).

Три бабѣ, а два Жнды зроблять ярмарок.

Три дни не живився, а красно дивився.

Три дни ходу, до обѣд празнику.

Тримався, 'як реп'як кожуха.

Тримався як слѣпый плота.

Тримає як мертвый рукою.

Тримайте мене з заду, бо впаду.

Тримай язык за зубами.

Три паны, два атаманы, а оден під-
даний.

Труба на пса, на чоловѣка звѣн.

Труби Грицю в рукавицю.

Трудна згода, де огонь и вода.

Трудно, абы на добре выйшло, що из злых
рук прійшло.

Трудно рану гонти, а не уразити.

Трѣщи, не трѣщи (морозе), вже минули
водо'рщи.

Трясе як молоде теля.
Туда бій, а туда потече.
Туда то стежка в горох? —
Тут треба побренькати.
Ты мене за чѣп, а я тебе за воронку.
Ты на него хлѣбом — вѣн на тебе каменем.
Ты ему образы, а вѣн тобѣ лубье.
Тыць, тиць, де був Гриць.
Тѣшитя, якъ бы го бузько носом иськав.
Тѣшитя, якъ Жид пархами.
Тягли медведя до меду, та урвали уха —
тягли медведя вѣд меду, та урвали
фѣст.
Тягне воду на своє колесо.
Тяжко вовка за фѣст уймити.
Тяжко дѣти годовати, якъ камѣнь глодати.
Тяжко нестѣ — жаль (школа) покинути.
Тяжко плести против воды.
Тяжко сѣяти, коли нѣщо орати.
Тяжко там украсти, де газда (господарь)
сам злодѣй.

У.

Убери пень, буде подобень (хорошень).
Уберися жѣнко в кожух, бо ты буду бити.
У Бога всего много.
У Бога всемога.
Убогого и галузь тягне.
У богому мало що бракуе, а захланно-
му всього.

Убрався в жупан и мыслить же пан.
Убрався в правду, як Татарин в зброю.
Убрався, як чорт на утренью.
У вдовы хлѣб готовый, але не всякому
здоровый.
У ворожки хлѣба трошки.
Увяз, як пес на ланцуху.
У голоты нема що молоти.
У гостинѣ остатный починай ѣсти, а
первый переставай.
У доброй господинѣ нема нѣколи по
обѣдѣ.
У дѣда в торбѣ не поживишся.
У дѣтей высокі пороги, а в роднчѣв бо-
дай ще выжчѣ були.
Уже горло засхло, куды що йшло.
Уже не надоложишь уповаючи.
Уже сѣмь лѣт, як правды нѣт.
Уживай Федьку, то хрѣн, то редьку.
Уживай свѣта, поки служить лѣта.
Уздришь вовчу з вѣзду.
Укажи му палець, а вѣн руку просить.
У кѣя два кѣнцѣ.
У людѣй дѣвок сѣмь, а доля всѣм, а в ме-
не одна, и тая негѣдна.
У лѣнивого усе свято.
У мене того не купити.
Умер богатый, ходѣмо ховати, умер убо-
гій, шкода дороги.
Умерла дитина, тай кумство пропало.
Умерлого з гробу не вертають.

- Умый кожух, а не помочи.
Умѣв там влѣзти, та не мѡг перескочити.
Умѣв вѡн с чорного бѣле зробити.
Умѣла варити, та не вмѣла давати.
У нас сегодня Луки -- анѣ хлѣба, анѣ
муки.
У нас така приповедѣнка, де парубок
там и дѣвка.
У нас У к р а и н а -- треба собѣ самому хлѣ-
ба укроти,
У нашого свата всѣм одна хата.
У нашон Катерини весѣлье и родины.
У него натура як у тура.
У него душа рогата — тяжко му сконати.
Упав в гаразд, як сливка в болото, (або) —
як муха в сметану.
Упав в тѣсну дѣру.
Упав всь жучку панови в ручку. (Казка).
Упав як мѣх з воза.
Упертый як Р у с и н.
Урвалась му нитка.
Уродився, оженився — тай вмер.
Уродила, та не облизала.
Уродися — вдайся, а нѣ, то скапарайся.
Уроки на сороки.
У свѣдка очи як у дѣдка.
У сироты два роты, одним ѣсть а другим
бреше.
У скупого завсѣды по обѣдѣ.
Усолодився як червак у хрѣнѣ.
У страха великіи очи.

Утопив своѣй *мавшок* в животѣ.
Утѣкав перед вовком, а впав на медведя.
Утѣк, не утѣк — а побѣгти вольно.
Утѣха, як с порожного мѣха.
Утѣхи на годину, а бѣды до смерти.
У цымбалысты нема на чим сѣсти, а у
басѣсты нема що ѣсти.
Ученый — не доученый, горше, як
простак.
Учепився репяком, тай держится.
Учепився як грѣх села.
У яловон коровы молока не вприсишь.

Х.

Хата чужая, як свекроха лихая.
✕ Хату а жѣнку все треба покрывати.
✓✓ Хвали мене роте — а нѣ, то ты роздеру.
Хвалится, як Цыган своими дѣтьми.
Хвалить, якбы медом мастив.
Хвальба сорочки не дасть.
Хвальков ся нахвалить, а будков ся набуде.
✓ Хватив шилом патоки.
Хитро, мудро, не великим коштом.
Хитро, мудро — як не даси то тѣ выдру.
Хлопа кѣрцьом не мѣряють.
Хлоп бодай пановав — а силы не мав.
Хлопец волю гонить, а дѣвчина ще ся
не вродить а его догонить.
Хлопец, як живое сребро (ртуть).
Хлоп тилько в продаж мав ще вольность.

Хлоп як дуб.

Хлѣб, а вода бѣдного ѣда.

Хлѣб а вода, нема голода.

Хлѣба не много, а я и до того.

Хлѣб в дорозѣ не затажить.

Хлѣб має роги и ноги.

Хлѣб погорѣв — не журися, не будешь
го ѣв.

Хлѣб святѣй, дар божій — карай нас
Боже ним до вѣка.

Хлѣб ѣжь, а правду рѣжь.

Ходак ся находить, нѣжь ся чобѣт зробить.

Ходи дурню перцю, шафрану ти причиню.

Ходи Петре до вѣйта.

Ходить, як блудная вѣвця.

Ходить, як овечка, а буцкає, як баран.

Ходить як по бртвах.

Ходить, як теля за коровою.

Хоре коли не вмере, то роспестится.

Хоть без зубѣв и о вѣднѣм оку, лишь бы
сего року.

✓ Хоть бысь був чистѣй як лѣд, а бѣлый
как снѣг, то ты обмовлять вѣд гол
лов до нѣг.

Хоть бысь глядѣв по всѣй Украинѣ,
добра не знайдешь.

Хоть бѣда, то гоц.

Хоть врѣжь, то не потече.

Хоть вывози цѣлый лѣс, то все буде оден
бѣс.

Хоть голо, абы весело.

Хоть голый, та в пѣдвязках.

Хоть нду в гостину, то беру хлѣб в торбину.

Хоть мы собѣ браты, але нашѣ кишенѣ не сестры.

Хоть не красне, але власне.

Хоть нема що їсти, абы коло кого сѣсти.

Хоть не почесный, але щесный.

Хоть не тепер, то в четвер.

Хоть раз, а гаразд.

Хоть смердить, коли смак має.

Хоть ся переволоче, то не утече.

Хотѣвся перекрасти, та си очѣ выштуркав.

Хоче бутн газдов, а не вмѣв коневн фоста завязати.

Хрестити люде, хоть ся ще не уродило.

Хромого пса лехко здогонити.

Хто богато говорить, той мало творить.

✓ Хто богато обѣцяє, той рѣдко слова до-тримає.

Хто богато п'є, сам себе поб'є.

Хто богато їсть и п'є, той в розум не тме.

Хто борше насипле, той борше змеле.

Хто бѣду має, той богато знає, хто гаразд має, той мало знає.

Хто бѣды не знає, най ся мене спытає.

Хто в болото лѣзе, того ще й пѣпхнуть.

Хто в болото лѣзе, тот ся покає.

Хто в бѣдѣ, бѣду стерпити — а хто в гараздѣ, шоб' нѣколи бѣды не знав.

- ✓ Кто в бѣдѣ дав — два разы дав.
Кто в коршмѣ служить, тому в бровари
платять.
Кто в лѣтѣ гайнуе, тог в зимѣ голодуе.
Кто вѣд страху умер, тому бѣдинами
звонять.
Кто волохатый, буде богатый.
Кто в печи лягае, другого ожогом досягае.
Кто в пѣрьѣ порастае, най на бѣдного
памятае.
Кто в ряду, мусить дати коляду.
Кто в свѣтѣ не бував, той чуда и дива
не видав.
✓ Кто высоко лѣтае, тот низко сѣдае.
Кто дав зубы, дасть и хлѣб до губы.
Кто дбае, той мае.
Кто два заяцѣ гонить, жадного не здого-
нить.
Кто добре уйме, той добре несе.
Кто дужчій, той лѣпшій.
Кто дурневи выбачить, мае сто днѣв вѣд-
пусту.
Кто дурным уродився, той и в Кіевѣ
розуму не купить.
✓ Кто з Богом с тим Бѣг.
Кто здоров лѣкѣв не потребуе.
Кто з разу выиграе, той на кѣнци не мае що
ставити.
✓ Кто каши наварив, тот мусить и з-ѣсти.
Кто кого мине, най ногу вывине.
Кто кому стрык, все му дащо тык.

- Хто коня купить, бере н уздечку.
Хто колуе, той дома ночуе, а хто дуже
простуе, той в дорозѣ ночуе.
Хто любитъ ревне, жалѣе певне.
Хто любитъ свѣтъ, той любитъ правду.
✓ Хто має богацьо, той бурчить, а хто ма-
ло, той мовчить.
Хто має в торбѣ, той з-ѣсть и на горбѣ.
Хто має выкруты, не по́де в некруты.
Хто має гроши, той все хорошіи.
Хто має пасѣку, той має мѣд, хто має
дѣти, той має сирѣд.
Хто много має, той прагне бѣльше.
Хто мовчить, сто навчить.
Хто мовчить, то лиха ся збуде.
Хто на сопѣвку дав, той буде на нѣй грав,
а хто не дав, не буде грав.
Хто на тебе каменем, ты на него хлѣбом.
Хто на окропѣ спарився, и на зимну во-
ду дув.
Хто на чужій обѣд ся спускав, той з голо-
ду вмирав.
Хто не бере, тому лекше.
Хто не важить, той не має.
Хто не выпье до дна, той не зычить
добра.
Хто не був нѣколи по́дданим, той не
буде добрым паном.
Хто не зазнав зла, не ви́ве шановати до-
бра.
Хто не має зброн, най не йде в бон.

Хто не слухав вѣтця, матери, нехай слухав песь он шккры.

Хто не слухав тата, той послухав ката.

Хто не стоить о грѣшъ, той и шелюга не варт.

Хто не умѣе молитися, най иде на море учитися.

Хто оре, сѣе — той ся надѣе.

Хто переберае, той перебере.

Хто першій, той лѣпшій.

Хто пытався, той не блудить.

Хто пѣд ким яму копае, сам в ню падае.

Хто пѣзно ходить, сам собѣ шкодить.

Хто поволе ѣсть, той поволе робить.

Хто по кладцѣ мудро ступае, той ся в болотѣ не купае.

Хто посмаруе, той поѣде.

Хто потапае, тот ся бритвы хапае.

Хто припоминае, той ся допоминае.

Хто против Бога, то и Бѣг против ньому.

Хто пѣе, тому наливайте, хто не пѣе, тому не давайте.

Хто рад обѣцае, той не мае охоты дати.

Хто рано встае, тому Бѣг дае.

Хто робить, той ся доробить.

Хто сивый не мудрый, лишь старый.

Хто скляный дух мае, най на чужого каменем не кдае.

Хто служить з ласки, того мѣшок пласкій.

Хто служить з ласки, тому милосердіем платять.

- Хто служитъ з ласки, тому ставе хрѣном
хлѣб панскій.
- ✓ Хто с псами лягае, той з блохами встае.
Хто с псами пристае, навчится брехати.
Хто спѣшитъ, той смѣтитъ.
Хто стався вѣвцею, того вовк з - ѣсть.
Хто стався медом, того мухи з - ѣдятъ.
Хтось ся квасу наѣв, а мене оскома напала.
Хто сѣе по Покровѣ, не мае що дати
коровѣ.
- Хто ся з отрубамн змѣшае, того свинѣ
з - ѣдятъ.
- Хто ся лѣчитъ, того бѣда цвѣтитъ.
Хто ся сам хвалить, той злых сусѣд мае.
Хто терпен, той спасен.
Хто тримае в зимѣ пѣщуха, той мае в лѣтѣ
пастуха.
- Хто три роки служив у панѣв, а три у
Жидѣв; того бы лишъ повѣсити.
- Хто умѣе брехати, той виѣе и красти.
Хто умер, той в лиѣ, а хто жиє, той з нами.
Хто хлѣб носить, той ѣсти не просить
Хто ходить по ночи, шукае буковои помочи.
Хто хоче зберати, мусить добре засѣяти.
Хто хоче пылювати, мусить зачекати, а
хто нараз буде зараз.
- Хто хоче пса ударити, той кія знайде.
Хто хоче свѣдком бути, треба хрестик
лызнути.
- Хто хоче що справити, треба ся забавити.

✓Хто часто в дорозѣ, був під возом н на возѣ.

Хто чисте сумлѣньє має, той спокійне спати лѣгає.

Хто чого шукає, той знайде.

Хтѣвши гаразд мати, треба ухом землѣ пріймати.

Худа худоба свого хованя.

Худый пес не скажется, нно сытый.

Ц.

Церква горить, а люде руки грѣють.

Церкву обдирав, а звѣнницю побивав.

Церкву покрив, а звѣнницю обдер.

Цюша н покора не має мѣсця у панского двора.

Цы видишь, цы не видишь, то мовчи.

Цы в камѣнь головою, цы каменем в голову.

Цы все тотеє переймати, що на водѣ пливє?

Цыган меже двома хлѣбами з голоду вмер — старого не стало, а нового не дѣдає.

„Цыгане! якон ты вѣры?“ — „Якон хочешь.“ —

Цыганска кобыла день бѣжить, а три дни лежить.

Цы опиханый паноньку лчмѣнь?... (Казка).

Цы пьє, цы не пьє, то все пьяный.

Цы ся врачимо, цы не врачимо, нехай ся
хоть побачимо.

Цыть Ивасю! панѠв не переслухавшь.

Цураха поганим очем.

Цур дурня, та масла грудка.

Цур тобѣ, та пек. —

Ч.

✓ Часом и межи кропивою росте кѣйло (лилія).

Часта крапля дощу и камѣнь подѣравить.

Чекай ряду, дѡстанешь коляду.

Через бабинин телята, не можь в горѡд
подивитися. (Байка).

Через вороги тяжко до пекла дѡстатися.

Через святых до Бога, через людѣй до
цѣсаря.

Через сидженьє не мѡг запопасти в лежанє.

Чеши дѣдка з рѣдка, нех йде до дѣдка.

Чеши дѣдка з рѣдка, бо теплый.

Чѣе веремньє, того и погода.

✓ Чѣй хлѣб ѣси, того пѣсню спѣвай.

Чѣя душа часнику не ѣла, не буде смердѣла.

Чѣя згуба, того грѣху повна губа.

„Чѣя справа?“ — „Вѡтова.“ — „Хто ю су-
див?“ — „Вѡт.“

Чѣя хата, того правда.

Чѣя шкода, того й грѣх.

Чигає, як каня на дощ.

Чн купити, чи не купити, а могорычу треба
ся напити.

Чим бык навук, тым і рече.

Чим горшчак накупіў, тым і смердзіць будзе.

Чим далей у лѣс, тым бѣльш дров.

Чим не наўсися, тым ся не налыжешь.

✓ Чі можа сова ў сонцы дзівіцца?

✓ Чі пес стары, тым хвост твёрды.

Чі ся мудры встыдае, тым ся дурны
вельмае.

Чі хата богата, тым рада.

Чі хата мае, тым госця прымае.

Чога бы сьпячых жакоў, каб бы пачы-
нкі? —

Чога жадуеш жакоў лѣса? .. най вѣсць.

Чога надто, то (выбачце) і безрога не
жакоў.

Чога не купіць, таго і не жакоў.

Чога очі не вбачаць, таго сэрцу не жакоў.

Чога паны наварыць, тым ся падданых по-
варыць.

„Чога сьпячы плачэ?“ — „Бо стэжкі не
бачэ.“

Чога ся Івася не навуць, таго і Іван не
буде вбачаць.

Чалавек горды, калі му ся добра дзе.

Чалавек за бацьку, а жонка за прыгожа.

Чалавек мысліць, а Бог радзіць.

Чалавек на сьветле, як банька на вадзе.

Чалавек не ангел, абы не согрешыць, а не
чорт, абы не пакутаваць.

Чалавек не даста, леш раз з розуму зве-
сці.

Чоловѣк не є собѣ ворогом.

Чоловѣк стрѣляє, а Бѣг кулѣ носить.

Чоловѣк, як муха; нинѣ жив, а завтра гине.

„Чому чорт мудрий?“ — „Бо старий.“ —

Чорна корова, а бѣле молоко дав.

Чорно пѣв.

Чорт все чортом буде. —

„Чорте! де йдешь?“ — „Болото палити.“ —

„Не буде горѣти.“ — „Добро менѣ пакѣсть зробити.“

Чорте! на грушъ, тилько мене не ворущь.

Чорт не плаче, коли чернець скаче.

Чорт не спить, але людѣй зводить.

Чорт по тытулѣ, коли нема ничего в шка-
тулѣ.

Чотыре свѣчок спалила, заким Гриця умы-
ла, а пятый каганецъ, такой Грицко
поганецъ.

Чув що звонили, а не знав в котрій церквѣ.

Чув муха де струп.

Чужа кошара не наплодить овець.

Чужа хата як свекроха (мачоха).

Чуже красне — своє найкрасче.

Чуже мнле, своє наймилѣйше — чуже свя-
тоє, своє пренайсвятѣйше.

Чужій кожух не грѣв.

Чужій хлѣб найсмачнѣйшій.

Чужим волом не доробишься.

Чужими руками добре гада ловити.

Чужими руками тилько огонь брати.

Чужих богѣв шукає, а своих дома має.

Чужі руки лелкіи, та не пожитечніи.

✓ Чуй не чуй — бачь не бачь — а мовчи.

Чухайся вѡл з волом, кѡнь с коньом а свини
(выб.) о тын, коли нема с ким.

III.

Шануй горы, мосты, будуть цѣлїи кости.

Шафрану не перетрешь, а жѣнки не перепрешь.

Швець знай своє шевство, а у кравецтво
не мѣшайся.

Швець не купець, а коза не товар.

Швидкій, як медвѣдь за перепелицями.

Шенць-венць — а чорт в кишенць.

Шіє, поре — ниткам горе.

Шіє собѡтним штыхом на недѣльний торг.

Шибався, як чорт по пеклѣ.

Шило в мѣшку не утаится.

Шкиру з него здер.

Шкода псу бѣлого хлѣба, бо го не з ѣсть,
лише покаляв.

Шкода учить розуму.

Шкода ходу до поганого роду.

Школа гола — в де сѣсти, а нема що
ѣсти.

Шляхтич с переваренои сыватки,
шабелька на лычку, перевеслом пѡд-
перезанный.

✓ Шукає вѣтра у поли.

Шулька двох годує.

Шуми до кумы.

Шум що не можна, а кишеня порожна.

Щ.

Щаслива година, коли заспить вечеру дитина.

Щастье му з рук вылетѣло, як птиця из сѣти.

Щастье на колѣнѣ не ломится.

Щастье розум вѣдберає, а нещастье назад вертає.

Щастье, як тристье, кого схоче, то нападе.

Що бабине, то все не таке, як людське.

Що Бог дасть, то не напасть.

Що було и не було, всьо ся перебуло.

Щобым був вѣщим, тобым бѣды не знав.

Щобы то був за швець, жебы кождому на одним копытѣ робив? . .

Щобы чоловік знав, що не знає, тобы и мав, що не має.

Щобы я могла ся до тебе шпильков пришпиляти.

Що вѣльно панови, то не вѣльно Иванови.

Що вѣн загадав, тобы и на воловій шкирѣ не списав.

Що в серци, то й на языцѣ.

Що вѣк, то иншій свѣт.

Що вѣсь, то нишая пѣснь.

Що голова, то не хвѣст.

Що голова, то розум.

Що громада скаже, то й пан не поможе.

Що громадиць, то й бабць.

Що два, то не єдин.

Що день, то добридень.

Що дурному по розумъ? . .

„Що дурный робить?“ — „Воду мѣряв.“

„Що дурный робить?“ — „Плюв, та хапав.“

Що з головы, то й з мысли.

Що знав, то сказав.

Що кѣнь, то (выб.) не свиня, шерсть не
така и нога тонка.

Що кому мило, хочьбы и половина зогнило.

Що коршма то стѣй, що корць то бл. й,
крѣпися, а далѣй ступай.

Що край, то иншій обычай.

Що краснѣйше, то смачнѣйше, що старов,
то гиднов.

✓ „Що курць снится?“ — „Просо.“ — „А що
дѣвць?“ — „Молодець.“ —

Що лехко прійде, то лехко пѣде.

Що мав высѣти, то не утоне.

Що малый пан влѣпить, то й великій не
вѣдойме.

Що менѣ по хлѣбѣ? коли зубѣв нема.

Що минуло, то ся забуло.

Що молодше, то солодше, що старов,
то твердов.

Що мѣра, то вѣра.

Що на мысли, то й на языць.

Що на своим смѣтью, то не згине.

Що не потрібне, то и в горнець не класти.

Що не свербить, то не кортить.

Що не складно, то не ладно.

Що нынѣ менѣ, то завтра тобѣ.

Що платить, с тым на торг учащаютъ.

Що правда, то не грѣх.

„Що робити з бѣды?“ — „Тра в голову заходити.“ —

„Що старше вѣд розуму?“ — „Увага.“ —

Що свѣта, то й міра.

Що там чувати коло вашої хаты? бык цы привык, телиця цы веселится?

Що тверезому на умѣ, то пиямому на я-
зыцѣ.

„Що то полѣтыка?“ — „Нещирѣсть.“ —

„А шпекуляція що? . . — „Цы-
ганьство.“ —

„Що у вас чувати?“ — „Гаразд из бѣдою.“

Що увисне, то не утоне.

Що упало, то пропало.

Що хатка, то инча гадка.

Що червоне, то красне; що солодке, то
добре.

Ѣ.

Ѣв бы кѣт рыбу, а в воду не хоче.

Ѣдь кобыла, хоть весь три дни не Ѣла.

Ѣжь горько, кисло, солоно — умрешь, а
не згнѣешь.

Ѕжъ коза лозу, коли сѣна нема.
Ѕжъ прѣсняки, заким будуть кисляки.
Ѕжъте борщ, капусту, бо пироги
не - суть.
Ѕжъ, що дають, а роби, що кажуть.
Ѕстн, пити було, а принуки не було.
Ѕхала Хима з Брусалима, вѣзок скрегоче,
Хима ся регоче.

Я.

Я го кладу на полицю, а вѣн паде на лавицю.
Я забула, що я хора — як танцюй, так танцюй.
Я з ко (я) мовчить, а все знав.
Языком кленай, а руки при собѣ тримай.
Яка бѣда уродилась, така изгине.
Яка вѣра, така й оѣвра.
Яка голова, така й мова.
Яка грушка, така й юшка.
Яка исповѣдь, такє розгрѣшеньє.
Яка кроква, така й лата, яка робота, така заплаца.
Яка мама, така сама.
Яка неня, така й доня.
Яка плата, така подяка.
Яка предка, така нитка.
Яка пряжа, такє й полотно.
Яка пуга, така й смуга.
Яка пшеница, така паланница.

Яка така п'їсенъка лутша, нїжъ сварка.
Як Бôг неспоче, то хочъ бы'сь десять
голов мав, нїчого не зробишь.

Як буде доля, то буде и льоля.

Як будешъ паном, то все будешъ брав даром.

Як було з ранку, так и до останку.

Якбы втяв.

Якбы го на сто коній всадив.

Якбы го окропом спарив.

Якбы з Богом говорив.

Якбы о голову йшло.

Якбы святін дôм перелетѣли.

Якбы сѣмъ баб до него промовило.

Як бѣда, то до Жнда, а як мине бѣда,
най дѣдько бере Жнда.

Як в житѣ кукôль, то хлѣбови покôй, а як
звонецъ, то му конецъ.

Як в пекло кинув, так загниув.

Як гуляв, так гуляв; нѣ чобôт, нѣ холяв.

Як дерево зôтнуть, кождый трѣски зберав.

Як добра година, то знайдеться родина, а
в злїй годинѣ нїчог' по родинѣ.

Як дуды настроять, так дуды играють.

Яке дерево, такїй клин, якїй батько та-
кїй сын.

Яке житъє, така й смерть.

Яке корѣньє, таке й насѣньє.

Яке поѣхало, таке повернуло.

Як всть, то шелестъ, а як скупо, терпи
губо.

Яке твоє царство, така й твоя сила.

Якє частованьє, такє дякованьє.

Якє ѣхало, такє ѣ здыбало.

Як жито в оборозѣ, то надѣя в Бозѣ.

Як заграють, так танцюй.

Як звав, так звав, абы що дав.

Якій батько, такий сын, выкрали з дѣжки
сыр.

Якій дудок, такий чубок.

Якій дѣдъко печеный, такий и вареный.

Якій дѣдъко с Химка, така его жѣника.

Якій кѣнь, така и кульбака.

Якій мелник, такий млын, який отець,
такий сын.

Якій пан, такий крам.

Якій пастух, така ѣ череда.

Якій пес на утрени, такий и на службѣ.

Якій „помагайбѣгъ”, такий „бодайздоровъ.” —

Якій розум, така ѣ бесѣда.

Якій щепъ, така яблѣнь.

Якій, такий уряд лутшій, нѣжъ проста
служба.

Яки сани, таки сами.

Як коржа, так коржа; як спечемо, так
дамо.

Як мѣгъ, так допомѣгъ.

Як Мурн и нѣколи бѣлымъ, так дурный
розумнымъ не буде.

Як мы людямъ, так люде намъ.

Як мы о людѣхъ, так люде о нас го-
ворять.

Як мысль, так мысль — таки буде Перемысль *).

Як напився, то до кирици задом обернувся.

Як не буде Ивана, то не буде пана.

Як не даси с прозьбы, то даси с принуки;
а чого прозьба не докаже, то докажуть буки.

Як не прийме Бѣг грѣхи за жарт, то буде шелесту богато.

Як не прѣдрешь очи, то прѣдрешь моню.

Як не свѣй ходить.

Як огню стережеся.

Якого 'сь пива наварив, таков и пий.

Як пес робить, так пес в чоботях ходить.

Як поде душа по руках, то ся чортвин достане.

Як посѣяв, так зійшло.

Як прийшло, так ся розійшло.

Як пье, то не проливае, як бье, то добре влучае.

Як рыбу в сак половив.

*) Перемысль, стародавній город над Сяном, колиш столиця княжества Перемыского — нинѣ обводное мѣсто, пребываніе руського Епископа. (Ѣтутки книгопечатия Словенско-русская и проч.)... Кажуть люде, що якійсь царь строивши сей город, задумався, як го назвати? ... Ажь чоловік який приступивши к нему, сказав: Як мысль и проч... и вѣдси город назван Перемышлем. (?)

Пр. Изд.

Як свѣтъ настав, то рак не свистав.

„Як собѣ поживавте?“ — „От! часом с
квасом, порою водою.“

Як собѣ постелишь, так ся выспишь.

Як спать, то не ѣсть, як ѣсть, то не
дрѣмав.

Як с платка вывинув.

„Як ся звешь?“ — „Михайло.“ — „А роби-
ти хочешь?“ — „Нехайно.“ — „А бор-
щу?“ — „Не хочу.“ — „А пирога?“ —
„Хоть бы й два.“

Як ся зйде Стрый и Ломець (рѣки),
то буде свѣту конець.

„Як ся маєте?“ — „По середниѣ, як вчора
так нынѣ.“

Як ся набуло, так ся избуло.

Як ся приобрѣло, так ся из-ѣло.

Як ся убрав, так го урачили.

Як ся чоловѣк гаразд мав, то и сусѣд
бував.

Як-так, абы за мов стало.

Як ты ся тѣшишь, вороги ся смутять; як
ты ся смутишь, вороги ся тѣшать.

Як тя видять, так тя пишутъ.

Як умре дитина, то мала щербина, а як
тато, або мама, то велика яма.

Як умѣв, так пѣв.

Як хорошій, не жаль грошій, як поганий,
копну ногами.

Як хто дбає, так и мав.

Як хто хоче, так по своей мамѣ плаче.

Як чоловѣк жѣнки не бѣе, то в неи у-
троба росте.

Як чорт в очерет улѣзе, то в котру схоче
дудку грає.

Як? — я не дяк, десять раз говорити, я
скажу раз, але гаразд.

Як я ся гаразд мав, кожый мене добре
знав — а як став убогій, не при-
ходять гостѣ в мои пороги.

Я о цыбулѣ — а вѣн о часнику.

Ярь (весна) нашъ отецъ и мати, хто не
посѣе, не буде зберати.

Я Татарина зловив, а вѣн мене не пу-
стив; (або в приказѣ так): „Тату! я
зловив Татарина.” — „То веди го
сюда.” — „Не ведеться бо.” — „То дер-
жи го.” — „Не держится бо.” — „То
пусти го.” — „Не пускався бо.” —

ЗАГАДКИ.

— — acutissimum ingenium produnt, et literatum etiam ad stuporem rapiunt expressio-
num vivacitate et convenientia.

Mich. Lutskey.

1. **Ш**тыри тыки, два патыки, сѣмѣй за-
махайло.
2. За лѣсом, за пралѣсом суха дзява
(собака) бреше.
3. Бѣльшѣ вѣд комя, меншѣ вѣд свинѣ.
4. Бери — квинчить, клади — квинчить,
лиши — мовчить.
5. Чотыре брата все бѣжуть, а нѣкды
негоднѣ здогонитця.
6. Виса висить, хода ходить; виса впа-
ла, хода вяла.
7. Чорненькѣ, маленькѣ, що найбѣль-
шу колоду рушитъ. (або)
Менше вѣд пчолы, а найбѣльшу ко-
лоду переверне.
8. На подѣ ночовав, як упав, нѣхто ко-
стей не збирав (лизав).
9. Кривеньков, маленьков, все поле
счепурляв.

10. Лѣсом иде, не трѣсне — водою иде,
не плюсне.
11. За лѣсами, за горами золота дѣжа
кисне.
12. За лѣсом, за пралѣсом бѣлін хуста
высять.
13. Одно просить: свитай Боже, друге
просить: смеркай Боже, третє
мовить: менѣ все одно як в день,
так в ночи.
14. Шуварова сестра, шуваром ишла,
сѣмь сот сорочок на собѣ несла.
15. Нѣм ся отець уродить, вже сын по
свѣтѣ ходить.
16. Бѣле як мука — не мука, хвѣст мав
як мышь — не мышь.
17. Шило-вило, мотовило, по пѣд небо
ходило, по нѣмецки говорило, по
турецки заводило.
18. Иде чоловѣк у лѣс — дивится в се-
ло; иде чоловѣк до села — дивится
в лѣс.
19. Шило-вило мотовило, по пѣд небе-
са вило; в лѣтѣ спѣвае, на зи-
му нас покидае.
20. Вѣз без колѣс, дорога без пѣску,
батѣг без тряску.
21. Сивый вѣл выпив воды повный дѣл.
22. Скунда скаче; рында рые.
23. Червонный корѣнь, винный смак —
земля го зродила, чому так?

24. Маленьке, кругленьке на столѣ не
бувало, а весь мір згодовало.
25. Довга Гася (лася) простяглася,
кобы встала тобы неба дѣстала.
26. На серед села зарѣзано вола; в кож-
дѣй хатцѣ по бокатцѣ.
27. За лѣсом, за пралѣсом бочка крови
мокне; в найбѣдиѣйшій хатѣ му-
сять ю мати.
28. Иду — не берегом, кину — не дере-
вом, ему — не курьє, скубу — не
пѣрьє.
29. Виса висить, хода ходить, Бога про-
сить, щобы виса впала.
30. Без рук, без нѣз (нѣг), на пѣд вылѣз.
31. По пѣд конѣ лягав, до сусѣды бѣ-
гав. (або)
В стайни ся кохало, на руках сѣвало
— хто буде знати буде добре казати.
32. Стоить при дорозѣ на одній нозѣ;
головка мала, а в нѣй тѣма.
33. Стоить дерево серед села, а в кож-
дѣй хатцѣ по гнѣячцѣ.
34. Стоить дуб — на дубѣ липина, на липѣ
конопля, на коноплѣ глина, на
глинѣ капуста, а в капустѣ свиня.
35. Плахта-таракта всьо поле збѣгав.
(або)
Дѣраве рядно все поле вкрыло, Бога
просило, щоб' ся зазеленѣло.

36. Стоить дуб, а в дубѣ дванадцать
гнѣлѣк, в кождій гнѣлѣ по штыри
гнѣздѣ, в кождѣм гнѣздѣ по сѣмь
птах.
37. Бѣлов поле, гусь на нем оре, чор-
не насѣньє, мудрый го сѣв.
38. Чотыре идуть, дванадцать несутъ,
де платити треба; вден ся каже.
39. Що росте без корѣня?
40. Що цвите без цвѣту?
41. Що бѣжить без повода?
42. Питалася швидка свѣрка; чя в хап-
ко дома.
43. Ё у нас такій баран, що у него со-
рок ран.
44. Ё у нас такій кѣнь, що пѣд себе ме-
че гнѣй.
45. Отець лежить в повітю, а сын пѣ-
шон по свѣту.
46. Конець села забито вола, до кождоу
хижки тягнутя кишкы.
47. Корова сива горы позбивала, при-
шла до мѣв, тай зарычала.
48. Сѣмь мнѣ мосту, а за тым мостом
цвѣт, радує му ся весь свѣт.
49. По земли бѣгає, пѣд лавов лѣгає.
50. В лѣсѣ росло, на полю ся пасло,
на градцѣ схло, на столѣ ся
трясло.
51. Чорне як крук, бѣле як снѣг, про-
сте як стрѣла, криве як коса..

52. Меже двома горами, б'ються бараны
золотыми рогами.
53. Мѡй брат Кундрат, на горах, на во-
дах, на желѣзѣ, на телѣзѣ, на
рачачій нозѣ.
54. Иде — дѣд бабу за руку веде.
55. В лѣсѣ росло, листок ймѣло, теперь
носить душу и тѣло.
56. Чотыре братя стрѣляют до єдного
пня, а не могут выстрѣлити.
57. Ё у нас бучок, а на бучку яворецъ,
на явѡрци конопка, на конопцѣ
глинка, а на глиницѣ млачка, а
в нѣй хвостачка.
58. Два йцять красных, тридцять
сильных, пятьдесят мудрых, а
сто дурных.
59. Суть то росохи, на росохах кадо-
бець, на кадовбци драбинка, на
драбинцѣ гѡрка, а на гѡрцѣ жер-
дъ; по тѣм жердю дики пташки
лѣтают, але крылець не мают.
60. Стоит при дорозѣ, розложив обѣ
нозѣ — прійшов хлоп, меже ноги
льоп: ІЩаств дай Воже.
-

1. Товари́на.	32. Мако́вка.
2. Терли́ця.	33. Со́нце.
3. Кульба́ка.	34. Сто́л накры́тый —
в мы́сцѣ ка́пуста.
4. Ланцю́х.	35. Боро́на.
5. Колеса́.	36. Рѣ́к.
6. Яблукó — поро́ся.	37. Писъ́мо.
7. Бло́ха.	38. Во́з.
8. Горне́ць.	39. Камѣ́нь.
9. Серп.	40. Папо́ротъ.
10. Мѣ́сяць.	41. Во́да.
11. Со́нце.	42. Мышь — ко́т.
12. Зу́бы.	43. Ковби́ця.
13. Во́кна — дверѣ́ —
пѣ́чь.	44. Жорна́.
14. Рыба́.	45. Дым.
15. Дым.	46. Рѣ́ка.
16. Рѣ́па.	47. Коса́.
17. Ка́ня.	48. Вели́кдень.
18. Со́кира.	49. Мѣ́тла.
19. Ласто́вка.	50. Снѣ́го.
20. Човен.	51. Соро́ка.
21. Моро́з.	52. Звоны́.
22. Воро́на — сви́ня.	53. Млин.
23. Яго́да.	54. Дверѣ́.
24. Перси́ женски́н.	55. Колы́ска.
25. Доро́га.	56. Коро́вчій цы́цки.
26. Ки́рниця.	57. Сто́л накры́тый
зо стра́вою.
27. Борщ́ кваше́ный.	58. Лѣ́та чоловѣ́чій.
28. Рыболо́вля.	59. Тѣ́ло чоловѣ́че.
29. Ко́т — сало́.	60. Плу́г.
30. Дым.	
31. Снѣ́го.	

